

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Της κ. Ελένης Οικονομίδου Δούβλη

Χριστούγεννα σε λίγο φτάνουν. Μέρους χρονιάρους γιορτινές. Θυμηθούμε τι έκανε η μάνα μας, η κυραμάνα μας, η πεθερά μας.

Χριστούγεννα! Χαρά και προστάωση στα σπίτια, ετοιμασίες και γλυκιά προσμονή.

Όλοι να νιώσουν τη γέννηση του Χριστού κι ο ξενιτεμένος να πάρει δύναμη για να ξαναφύγει.

Ας ξεναγήσουμε λίγες από τις χαρακτηριστικές στιγμές της Ζαγορίσιμης, τότε που με αξεπέραστες υποπολίες με αναρίθμητες υποπολίες (πεθερικά, παιδιά) και ταξιδεμένο τον άντρα της, χωρίς τις σημερινές ευκολίες, με άλλη φτώχεια —με μισό τσαγκούρι— κι άλλη τόση περηφάνια ξευπνάδα, ξεντροπιάζονταν στις πιο δύσκολες στιγμές, ως σ' έναν ανεπάντεχο μουσαμά, τότε με την αλευρόπιτα και με τις λαλαγκίτες. Και ήξερε να πόρνε την οικογένειά της, να της λείπει τίποτε κι όχι μέτρο. Ας θυμηθούμε πως ποταζαν αυτές τις χρονιάρους, τη μαγειρική, τα έθιμα, τα τραγούδια.

Κερδισμένοι θα βγούμε....

— Αγαπητοί μου, κάθε χρονιά η Ζαγορίσια γυναικεία ζωή της Ζαγορίσιας γυναικείας, που τις περισσότερες φορές, του άνδρας έλλειπε, κρατούσε τον κορμό της το σπιτικό ολόκληρο με τις ντελικάτους ώμους της. Και πατέρας, με το χέρι στη ζώνη, αλλά και στη χειροκροτά.

Όμως οι γιορτές ήταν γιορτές έπρεπε να τις γιορτάσουν με όλα τα προετοιμασμένα.

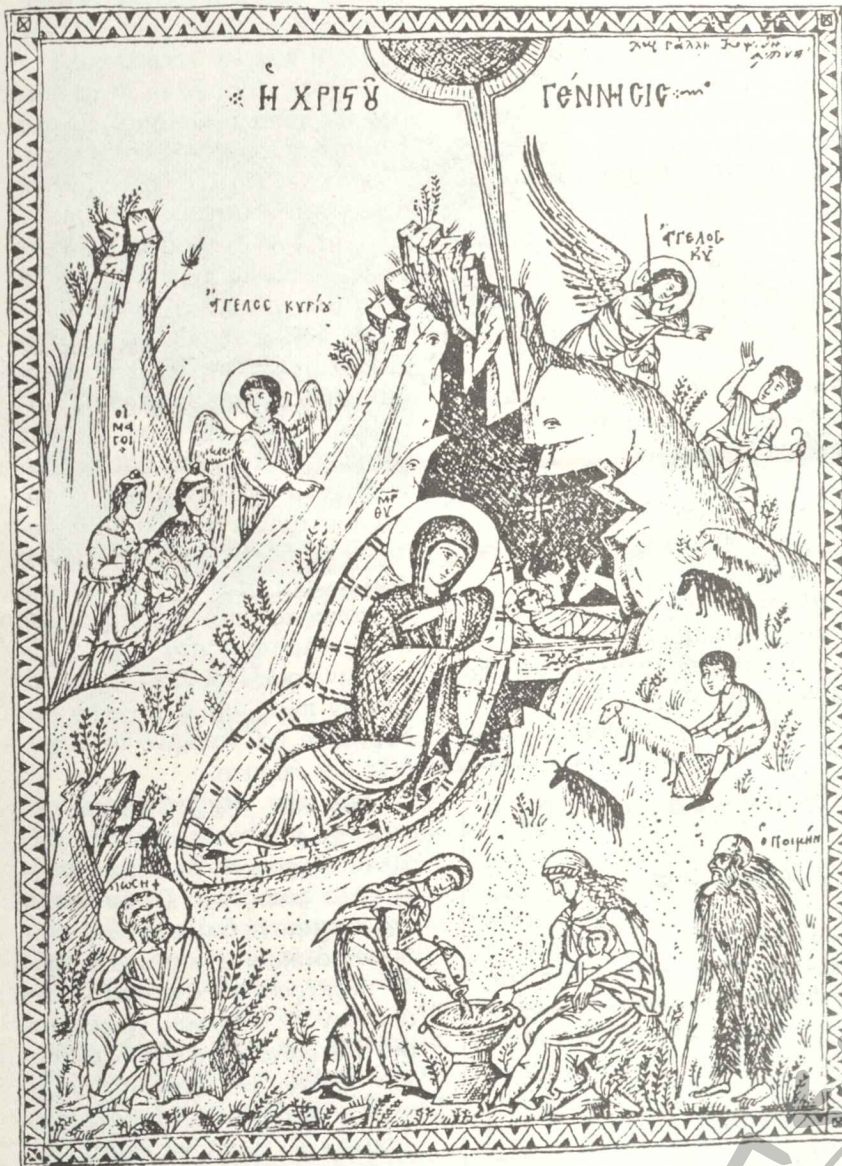
Κάθε γιορτή είχε και τις δικές ετοιμασίες, τα τραγούδια, τα έθιμα.

— Στα περισσότερα Ζαγορογεννήματα, τις παραμονές των Χριστουγέννων, οι νοικοκυρές είχαν την καθαριότητα, τα πλυμένα, τα αβροσώματα και τα «όλα να κρέμονται». Πολλοί καρτερούσαν και τους ξενιτεμένους τους και τότε

ήταν διπλή η χαρά και οι ετοιμασίες.

Όπως αναφέρει στο βιβλίο

σαν τραγουδώντας τα κάλαντα. Σ' ένα σακούλι και στις τσέπες τους μάζευαν τ' άλλα καλούδια.

Καλά Χριστούγεννα

Η Συντακτική Επιτροπή

του «Ζαγορίσια Δημοτικά τραγούδια» ο Κώστας Βαρζώκας «την παραμονή τα παιδιά είχαν έτοιμα τα σύνεργα για τα κάλαντα. Ένας ξύλινος σταυρός κρέμονταν σε γερό και μακρύ σπάγγο. Στο σπάγγο περνούσαν την κολιντίνη (κουλούρα) που τους έδιναν στα σπίτια που περνού-

Πρωί, πρωί την παραμονή των Χριστουγέννων γυροφόρα στα σπίτια του χωριού και τραγουδούσαν.

«Χ' στούινα, Χ' στούινα, Χ' στός γινιέται σήμερα γινιέται και βαπτίζεται στους ουρανούς απάνω οι αγγέλοι χαίρονται

τα δαιμόνια σκάζουν σκάζουν και πλαντάζουν τα σίδερα δαγκάνουν τα ξύλα ροκανούν».

Μπαίνοντας στα σπίτια τραγουδούσαν:

«Κόλιντα μέλιντα νόμου βάβω κλούρα σου φιλώ την πόρτα και την παραθύρα».

Αν δεν τους έδιναν τίποτε έλεγαν:

«κουτσουλώ την πόρτα και την παραθύρα».
ή «γύφτισα κουρκούτσια το πουλί σου κόκαλο βάρτο με τον κόπανο να ξιρνάει κόκαλο να το φάει ο μάστορας και το μαστουρόπουλο».

Απ' την παραμονή ζύμωναν ψωμί κι έφτιαχναν «κλούρες». Σ' άλλα χωριά στρογγυλές με τρύπα στη μέση. Σ' άλλα «οι κελεντίνες» ήταν σαν μισό οχτάρι με τη σφραγίδα απ' τη λειτουργία επάνω και κεντημένες όλες με το πηρούνι. Απ' αυτές άλλες έδιναν στα παιδιά κι άλλες στους τοπαναραίους, γιδάρη, βαλμά, πολλές φορές και στον αγροφύλακα και κρατούσαν και για το σπίτι.

Το σαρανταήμερο έσπαγαν και τα καρύδια για τα γλυκά. Έφτιαχναν μπακλαβά, πλαστό, 40 φύλλα τσιγαρόχαρτο. Στο Καπέσοβο έκαναν και γλυκό καλοκύθι με πετιμέζ-ρετσέλ.

Απαραίτητο γλυκό της φτωχολογίας σε λαλαγκίτες αναπαλαισμένες και με ζάχαρη πασαλιμένες. Είχαν μάλιστα και «τηγάνια» ειδικά με θήκες για να γίνονται στρογγυλές.

Αλλά το κατεξοχήν χριστουγεννιάτικο γλυκό ήταν τα σπάργα του Χριστού. Ολόκληρη τη λειτουργία εκεί, «Ανάδευαν αλεύρι με νερό, μια μπιτή αλάτι και λίγη σόδα ώσπου να γίνει αραιός χυλός. Έβραγαν απάνω στην πυροστιά μια ίσια μαυρόπλακα καλοπλυμένη να καεί κιόλας κι έριχναν λίγο από το χυλό. Ο χυλός φέρονταν γρήγορα σαν φύλλο.

Συνέχεια στην 2η σελ.

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Συνέχεια από την 1η σελ.

Τόστρωναν στο ταψί και πασπά-
λιζαν καρύδια. Έτσι φύλλο και
καρύδια γέμιζαν το ταψί. Ύστε-
ρα έριχναν σιρόπι και τόκοβαν
κομμάτια. Μεγάλη φροντίδα την
Ζαγορίστιας τη θα μαγειρεύει για
τις γιορτινές μέρες. Εξέχουσα
θέση είχε το κρέας. Κάθε σπίτι
έφτιαχνε το χειμώνα «παστουρ-
μά». Έσφαζαν ένα ζώο, συνήθως
γίδα, τόβραζαν ή τόβαζαν στο
αλάτι από αυτό έκοβαν λίγο λίγο
και «πόρευαν». Για τα Χριστού-
γεννα θα έφτιαχναν κρέας «ζυ-
γούρι» ή γίδα με πράσο ή λάχα-
να. Αυτό ήταν το πρώτο φαί.

Οι καλονοικοκυρές του Ζα-
γοριού είχαν πάντα το κουμάρι
τους. Τέτοιο καιρό άνοιγαν το
γαλόνι και καθώς άρχιζαν τα
γίδια να γεννούν απαραίτητη κι
η «κλαστορόπιττα».

Στο Καπέσοβο μαγειρεύαν
ζυγούρι με σταφίδες και δαμά-
σκηνα, κοκκινιστό το κρέας και
στη σάλτσα δαμάσκηνα και στα-
φίδες.

Άλλες έφτιαχναν «μπου-
μπάρ» δηλαδή έντερο παχύ από
ζυγούρι ή γίδα καλοπλυμένο, γε-
μισμένο με σηκοτάκια φιλοκομ-
μένα και μυρωδικά, πράσο, μαϊ-
ντανό, πιπέρι. Τάβαζαν στο ταψί
κι έριχναν και ρύζι για να φτου-
ρίσει.

Δεν έλειπε βέβαια κι ο πα-
τσιάς, καλοπλυμένος μοσχοβο-
λούσε. Απαραίτητο και το κρασί.
Άνοιγαν το «βαένι» από το και-

νούργιο.

Κάτι που κάνει εντύπωση εί-
ναι και το εξής.

Την παραμονή των Χριστου-
γέννων οι «βασταχτεροί» (οι
πλούσιοι) έσφαζαν γίδα ή πρό-
βατίνα και τη μοίραζαν στους
φτωχούς. Αυτό είναι το «γκουρ-
μάν» και από κει και η παροι-
μία.

«Να σ' γίνω γκουρμπάν».
Κι έρχονταν η πρωτοχρονιά.
Ο Κώστας Βαζζώκας γράφει:
Την παραμονή της Πρωτο-
χρονιάς άλλες ετοιμασίες κι άλ-
λα έθιμα. Οι νοικοκυρές πήγαι-
ναν στη βρύση να πάρουν νερό,
(τ' αμύλητο νερό) για να φτιά-
σουν τη «Βασιλόπιττα». Στη
σκαλοφύδα της βρύσης έβαζαν
ό,τι προϊόν είχαν στο σπίτι τους,
όπως μαλλί, βούτυρο, τυρί, σόκα
κ.ά.

Οι κυράδες την παραμονή
τάιζαν καλά τα ζωντανά και κυ-
ρίως τις κότες, για να πουν καλά
λόγια στο Χριστό για τις κυρές
τους.

Τα παιδιά του χωριού έφε-
ραν γύρω τα σπύτια απ' το πρωί
και τραγουδούσαν:

Αρχιμηνιά κι αρχιχρονιά κι
αρχή καλός μας χρόνος.
Άγιος Βασίλης έρχεται από
την Καισαρεία.
Βαστάει πένα και χαρτί, χαρ-
τί και καλαμάρι.

Το καλαμάρι έγγραφε και το
χαρτί μιλούσε:

— Βασίλη μ' πούθεν έρχεσαι

και πούθεν κατεβαίνεις;

— Από τη μάνα μ' έρχομαι
και στο σχολειό πηγαίνω

— Κάτσε να φάς, κάτσε να
πιείς, κάτσε να τραγουδήσεις

— Εγώ τραγούδια δεν ξέρω,
ξέρω την αλφαβήτα.

Και στο ραβδί ακούμπησε να
πει την αλφαβήτα.

Και το ραβδί ήταν χλωρό και
πέταξε βλαστάρια

και στην κορφή των βλαστα-
ριών πουλάκια κελαηδούσαν.

Και τον χρόνον κυράσαα!

Είχαν και μια εικόνα τ' Αη-
Βασίλη και μάζευαν «λιπτά» δη-
λαδή πεντάρες, δεκάρες και που
και που κανένα «κοσάλεπτο».

Κρυφή λαχτάρα όλων σε ποι-
όν θα πέσει ο «παράς». Σ' όλα
τα σπίτια μοσχοβολούσε η αλευ-
ρόπιτα. Ονομάτιζαν όλους με τη
σειρά, ένα κομμάτι για το Χριστό,
ένα για τον Αη-Βασίλη, για τον
Ξενιτεμένο, για το σπύτι, για τα
ζωντανά (γίδια, πρόβατα κ.λ.π.).

Σε πολλά χωριά, κυρίως του
κεντρικού και ανατολικού Ζαγο-
ριού έβαζαν και ξυλαράκια χα-
ρακτηριστικά για τον καθένα,
κρανιά για τα γίδια και του Ξε-
νιτεμένου κ.ά. Αν ο παράς τύ-
χαινε σ' ανύπαντρο θα παντρευ-
όταν, πίστευαν, αυτή τη χρονιά.

Μεγάλη ήταν η αγωνία της
νοικοκυράς για το ποδαρικό,
ποιός θάμπαινε στο σπίτι πρώ-
τος την πρωτοχρονιά, πως θα τα-
βγάαν πέρα, θα νάχε καλό πο-
δαρικό ή θα νάφερνε στεναχώ-
ριες και θάνατο.

Με την παρατηρητικότητα
και την εξυπνάδα που τις διέ-
κρινε ήξεραν ποίος είναι γουρ-
λής και ποίος όχι. Γι' αυτό από
την παραμονή διάλεγαν ένα παι-
δί καλοδοκίμο και πρωί-πρωί
το καρτερούσαν στο σπίτι. Δεν
άνοιγαν σε κανέναν γρηγορότε-
ρα. Έστρωναν ένα «τσιόλι» έβα-
ναν απάνω ένα τουφωτό πουρ-
νάρι κι από πάνω ένα αντίοκνη.
Έβαναν το παιδί να «κουσορί-
χεται».

Όσο περισσότερα «πουρνα-
τσέφλα» έπεφταν τόσο περισσό-
τερα καλά θα νάχε το σπύτι την
καινούργια χρονιά.

Θυμάμαι, με συγκίνηση, πως
καρτερούσα να πάω να κάτσω
στο πουρνάρ στη μάκου τη Θέα,
και στη Φροσύνη της Κασούλας,
στη Λινίτσα τ' Κουτρόσια, στ'
Φινέτσια τ' Χρόνη. Σταφίδες, κα-
ρύδια, λεφτά, αξέχαστα βιώματα.
Κι ύστερα όλη την ημέρα επισκέ-
ψεις στους Βασιληδες, γλέντια
και τραγούδια.

Κι έφταναν τα Φώτα. Όλο το
σαρανταήμερο έτρεμαν τους κα-

λικάντζαρους. Δεν έβγαιναν γί-
χτα έξω, δεν φώναζαν δυνατά
μην τους πάρουν οι καλικάντζα-
ροι τη φωνή.

Έκαιγαν ρούχα για να διώξω
η μυρουδιά τα «παγανά». Η φη-
ντασία τους έφτιαχνε ατέλειωτες
ιστορίες, που καθώς τις μιλού-
γούσαν οι γεροντότεροι τα παι-
διά τ' άκουγαν μ' ανοιχτό το
στόμα. Όλο το 12ήμερο δεν
έβγαζαν στάχτη έξω, ούτε τα
σκούπτρα από τα ζώα.

Την παραμονή των Φώτων
ήταν η γιορτή του Σταυρού.
Μεγάλη, νηστεία, τίποτε στο-
μά, ούτε λάδι. Ο παπάς γυ-
νούσε στα σπύτια μ' ένα πιδί που
κρατούσε ένα «μπαγράς» με
αγίασμα. Κρατούσε το σταυρό
κι ένα ματσάκι βασιλικό κι αγιά-
ζε τα σπύτια. Απ' το αγίασμα η
νοικοκυρά ράντιζε όλο το σπίτι.
Τα ζώα κι όσο περίσσειε τράνι-
ζε σ' ένα μπουκαλάκι στο εικονί-
αρι για φάρμακο ως τ' άλλα Φώτα.
Σε πολλά χωριά έφτιαχναν πίττα
με παρά πάλι και «φωτολού-
ρες» για τα παιδιά που τραγου-
δούσαν:

«Σήμερα τα φώτα
καρκαλιέται η κότα
πίσω από την πόρτα
οβριέ σκυλόβριε ποίνε
η κότα ποικλενές;
κότα καρκαλίστηκε
κι ο βριός τσιρλίστηκε».

Στο Τσερβάρι κι ίσως και σ'
άλλα χωριά, είχαν το έθιμο των
εικόνων που συνεχίζεται ως ση-
μερα. Γίνεται κάτι σαν δημοσε-
σία.

Ένας γίνεται νονός του
Χριστού. Το ποσό που έδινε κα-
δίνει είναι αξιόλογο. Ο νονός
έχει την ευλογία της Εκκλησίας
γι' αυτό το χρόνο αλλά και την
υποχρέωση, αν μπορεί να λεφτά,
να βγάλει πέρα καλά όλο
το χωριό αυτή τη χρονιά. Γι' αυ-
τό κάθε αναποδιά, συμφορά, θί-
νατο στο νονό τα ερχόνται με-
χρι σήμερα.

Φώναζαν μετά έναν έναν
τους αγίους και οι πιστοί χρο-
πούσαν ανεβάζοντας την τιμή
Με τα λεφτά αυτά βοηθούσαν το
σχολειό και την εκκλησία. Αφού
δίνονταν έτσι όλες οι εικόνες της
άλλης μέρα, τ' Αη-Παννίου, η ε-
κκλησία έκανε τρικοίβερο γλέντι
στο σχολειό. Μπροστά ο νονός
κι ύστερα όλο το χωριό. Έτσι
έκλειναν οι γιορτές κι άρχιζε πάλι
ο αγώνας, ο Ξενιτεμός, η μα-
ζα της μείωσης του μαθητικού δυνα-
μικού των σχολείων μας, όπως το εί-
παμε παλαιότερα.

Ύστερα στα καποτινά χρόνια
άρχισαν να φαινόνται στον ορίζον-
τα πρώτα μελανιά σημάδια της στα-
τικής μείωσης του μαθητικού δυνα-
μικού των σχολείων μας, όπως το εί-
παμε παλαιότερα τότε στο Παιδαγωγικό
του Καπεσοβού ο εκλεκτός
Βαζζώκας. Όμως εγώ, με τον

Ένα θέμα, που νομίζω αγγίζει
τις καρδιές όλων των Ζαγορίσιων εί-
ναι η ερήμωση του τόπου μας και
καθώς το κλείσιμο των σχολείων
της περιοχής μας. Από χρόνια τώρα
στα περισσότερα χωριά μας έπαψε
να λειτουργεί Δημοτικό Σχολείο και
αυτή η αιτία ήταν η σπουδαιότερη
ίσως, που γρήμαζε το Ζαγόρι. Το κλεί-
σιμο του σχολείου σ' ένα χωριό είναι
η «χαριστική βολή» για να πάψει να
λειτουργεί στη συνέχεια σαν μια ζω-
ντανή μονάδα.

Όσοι από μας τους μεγαλύτε-
ρους ξήσαν τα παιδικά τους χρόνια
εκεί στην πανέμορφη Ζαγορίστια φύ-
ση, θλιβόμαστε πραγματικά για την
παρρη κατάσταση του τόπου μας.

«Χρόνια γεμάτα Ξενοισιά, ήτανε
τα χρόνια εκείνα της ζωής στο χωριό.
Λες και ήτανε χρόνια, που ζούσαμε
στο παντοτινό λιμάνι της ευτυχίας».

Τα παραπάνω λόγια είναι ένα μι-
κρό απόσπασμα από έκθεση μαθητή
γυμνασίου, που έφυγε μικρός από τη
γενέθλια γη και με νοσταλγία τη θυ-
μάται σαν βόσκεται μακριά της. Νο-
σταλγία κι εμείς της ωραίας εκείνης
εποχής ας φέρουμε στο νου μας για
λίγο την κατάσταση των Σχολείων
μας τότε στο Ζαγόρι προτού παρα-
θέσουμε στη συνέχεια τα στοιχεία.
Σε πολλά χωριά έφτιαχναν πίττα
με παρά πάλι και «φωτολού-
ρες» για τα παιδιά που τραγου-
δούσαν:

«Σήμερα τα φώτα
καρκαλιέται η κότα
πίσω από την πόρτα
οβριέ σκυλόβριε ποίνε
η κότα ποικλενές;
κότα καρκαλίστηκε
κι ο βριός τσιρλίστηκε».

Στο Τσερβάρι κι ίσως και σ'
άλλα χωριά, είχαν το έθιμο των
εικόνων που συνεχίζεται ως ση-
μερα. Γίνεται κάτι σαν δημοσε-
σία.

Ένας γίνεται νονός του
Χριστού. Το ποσό που έδινε κα-
δίνει είναι αξιόλογο. Ο νονός
έχει την ευλογία της Εκκλησίας
γι' αυτό το χρόνο αλλά και την
υποχρέωση, αν μπορεί να λεφτά,
να βγάλει πέρα καλά όλο
το χωριό αυτή τη χρονιά. Γι' αυ-
τό κάθε αναποδιά, συμφορά, θί-
νατο στο νονό τα ερχόνται με-
χρι σήμερα.

Φώναζαν μετά έναν έναν
τους αγίους και οι πιστοί χρο-
πούσαν ανεβάζοντας την τιμή
Με τα λεφτά αυτά βοηθούσαν το
σχολειό και την εκκλησία. Αφού
δίνονταν έτσι όλες οι εικόνες της
άλλης μέρα, τ' Αη-Παννίου, η ε-
κκλησία έκανε τρικοίβερο γλέντι
στο σχολειό. Μπροστά ο νονός
κι ύστερα όλο το χωριό. Έτσι
έκλειναν οι γιορτές κι άρχιζε πάλι
ο αγώνας, ο Ξενιτεμός, η μα-
ζα της μείωσης του μαθητικού δυνα-
μικού των σχολείων μας, όπως το εί-
παμε παλαιότερα τότε στο Παιδαγωγικό
του Καπεσοβού ο εκλεκτός
Βαζζώκας. Όμως εγώ, με τον

Η ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

(Σχολ. έτος 1992-93)

ΣΑΒΒΑ Θ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ενθουσιασμό του νεοφώτιστου δα-
σκάλου, δε μπόρεσα να συλλάβω το
δυσάρεστο εκείνο μήνυμα.

Και ακολούθησε η κατάρρευση.
Το φαινόμενο βέβαια αυτό είναι γε-
νικότερο και συμβαίνει και σε άλλες
περιοχές. Τα χωριά των ορεινών πε-
ριοχών απογυμνώνονται από τον
ενημέρωτο πληθυσμό τους.

λείο αναγκάζονται να εγκαταλείψουν
τα χωριά και να καταφύγουν στα
πλησιέστερα αστικά κέντρα και στη
δική μας περίπτωση στην πόλη των
Ιωαννίνων, όπου ξεφυτρώνουν σαν
τα μανιτάρια οι πολυκατοικίες, και
στεγάζουν κάθε μια απ' αυτές τόσα
παιδιά, όσα χρειάζονται να συγκρο-
τήσουν ένα μονοθέσιο σχολείο (20-

Το διδακτήριο του διθυσίου Δημ. Σχολείου Μονοδένδριου.

Και η ερήμωση αυτή άρχισε να
πραγματοποιείται τότε ακριβώς, που
στα χωριά έφταναν το ηλεκτρικό
φως, ο αμαξιτός δρόμος το τηλεφω-
νο, ανέσεις τις οποίες απολάμβαναν
νωρίτερα οι αστικοί πληθυσμοί. Τί-
ποτε πιο δεν σταματάει τη φυγή των
κατοίκων της υπαίθρου προς τα
αστικά κέντρα. Έτσι και τα σχολεία
στο Ζαγόρι μέσα σε μια 15ετία το
ένα μετά το άλλο έκλεισαν χωρίς να
υπάρχει καμιά προοπτική επαναλει-
τουργίας τους. Ο θάνατός τους είναι
οριστικός! Τα σχολεία, έστω κι αυτά
τα μονοθέσια, που θεωρούνται σχο-
λεία ανάγκης, ήταν οι μοναδικοί
πνευματικοί φάροι για την εσωτερική
εξυγίανση του αγροτικού πληθυσμού
και της μόρφωσης των λαϊκών μα-
ζών.

Εκεί έξω στην όμορφη φύση του
Ζαγοριού μας το σχολείο ήταν συν-
δεμένο με τη φύση και τη ζωή, με
τις πλούσιες συγκινήσεις και τους
παλμούς της στενότερης πατριδας
του. Το κλείσιμο επομένως των σχο-
λείων ήταν το αποφασιστικό χτύπη-
μα για την ερήμωση των χωριών μας.
Οι λίγοι νέοι που απέμειναν, το πα-
ραγωγικό δυναμικό της μικρής εκεί-
νης κοινωνίας, κλείνοντας το σχο-

25 μαθητές).
Βουίζουν οι πυλωτές των πολυ-
κατοικιών από παιδικές χαρδόμενες
φωνές και στο Ζαγόρι τα άνετα προ-
αύλια των σχολείων κοιτώνται χορ-
ταριασμένα κι έρημα. Καθημερινά
στις πόλεις γεννιούνται προβλήματα
στέγασης των μαθητών και κάθε χρό-
νο τα Δημοτικά Σχολεία των Ιωαν-
νίνων αυξάνονται σε οργανικότητα
ενώ τα σχολεία της υπαίθρου το ένα
μετά το άλλο καταρρέουν από έλ-
λειψη μαθητών.

Όμως ας δούμε στη συνέχεια με
στατιστικά στοιχεία και με νούμερα
την κρατούσα σήμερα στην περιοχή
μας κατάσταση των Δημοτικών Σχο-
λείων. Τα στοιχεία είναι απογοητευ-
τικά αλλά πρέπει εμείς όλοι, που πο-
νόμε για τον τόπο μας να γνωρίζουμε
την πραγματική εικόνα, όλη την αλή-
θεια για την περιοχή μας, για να δού-
με αν στο πρόβλημα υπάρχει κάποια
λύση. Γενικά σε ολόκληρο το Ζαγόρι
λειτουργούν μόνο δεκαπέντε (15)
σχολεία και πολλά από αυτά χαρά-
κτηρίζονται ως ατροφικά αφού ο
αριθμός των μαθητών τους είναι κά-
τω από δέκα.

Τέτοια σχολεία είναι του Σιαμεν-
λίου (με 4-μαθητές) του Παπύγκου

και της Λάϊστας (με 3-μαθητές) και
τα σχολεία των χωριών Βίτσας, Άνω
Ραβενίων, Βωβούσας, Πέτρας και
Φραγκάδων με αριθ. μαθητών από 6-
8. Στα υπόλοιπα χωριά, εκτός από
το Μονοδένδρι, Αρίστη, Γρεβενίτι,
Τσεπέλοβο, Ελατοχώρι και Μηλιωτά-
δες λειτουργούν μονοθέσια σχολεία
και ο αριθμός των μαθητών τους εί-
ναι μεταξύ δέκα και ένδεκα (10-11).

Κεφαλοχώρια όπως το Γρεβενίτι
και Τσεπέλοβο έχουν μονοθέσια σχο-
λεία με αριθμό ένδεκα μαθητές αντί-
στοιχα. Αντιλαμβάνονται ο κάθε
αναγνώστης το μέγεθος του προβλή-
ματος της δημογραφικής κατάστασης
των σχολείων της περιοχής μας.

Εξάιρεση, όπως και πιο πάνω
αναφέραμε, αποτελεί το σχολείο του
Μονοδένδριου, που λειτουργεί ως
διθέσιο με αριθμό μαθητών 36. Αυτό
σφειάζεται στο γεγονός, ότι λειτουργεί
σαν οικοτροφείο με την επιμέλειά της
Ρίζαρετου Σχολής. Όπως αυτό
δεν πρέπει να μας ικανοποιεί, γιατί
δεν λύνει το δημογραφικό πρόβλημα
του Ζαγοριού και σ' αυτό ακόμα το
πολυπληθέστερο σχολείο τα περισ-
σότερα παιδιά δεν είναι από το Ζα-
γόρι αλλά από άλλες περιοχές του
Νομού Ιωαννίνων και τελευταία από
τη Β. Ήπειρο.

Συνολίζοντας έχουμε τη γενική
εικόνα για τα σχολεία της περιοχής
μας, που περιγράφεται ως εξής. Σε
σύνολο 46 χωριών λειτουργούν 15
σχολεία (ποσοστό 32%) και παρομέ-
νουν κλειστά 31 σχολεία (ποσοστό
68%). Αν λάβουμε δε υπόψη μας, ότι
τα 8 από αυτά είναι ατροφικά αντι-
λαμβάνομαστε το μέγεθος του προ-
βλήματος. Το σύνολο των μαθητών
είναι μόλις 150 και δέχεται σε μεγάλα
ποσοστά το γερασμένο του πληθυ-
σμού της περιοχής.

Και στο γειτονικό Παγώνι, η κα-

Συνέχεια στην 4η σελίδα

Στην τριχρόνη αλγεινή απουσία τους

1989 Η Αγνή Κ. Κυριαζή Μαθηματικός
στα 34 χρόνια της έφυγε
για τον κόσμο των Αγγέλων.

Σε 5 μήνες -ακριβώς-
ακολούθησε ο πατέρας της

Κίμων Α. Κυριαζής ετών 72 έμπορος ιδρυτής
της εφημερίδας «ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ μας»

1992 — Και δεν υπάρχει
ληγομοσύνη καμμία.....
Προσδοκία μόνον
και ανεξόφλητο χρέος—

Στη μνήμη τους αποστείλαμε
στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
όπου εργάζονταν η Αγγελική,
χρηματικό ποσό.

η μάνα της Νώρα
τ' αδελφία της Κάλυ και Σπύρος

Συνέχεια από την 7η σελ.

δυνο που διατρέχαμε, εάν μας ρωτούσαν που πήγαμε και τι κάναμε, αλλά ούτε και ο Γιάννης Φερούκας αναλογίστηκε τον μεγάλο κίνδυνο με τις αποκοιτίες να περάσουμε μπροστά στο απόσπασμα με τόσα πεκέτια καπνίου. Ήτανε μια φοβερή επιπολαιότητα. Ευτυχώς που δεν έδωσαν προσοχή σε μας και περάσαμε ανενόχλητοι και φθάσαμε στο Πισπρέκιο και δώσαμε τα πακέτα καπνού και φύγαμε για τα σπίτια μας. Δεν ήμουν σε ηλικία για να εξετάσω και να μάθω αργότερα αν οι άντρες κοιμήθηκαν εκεί ή έφυγαν. Καθώς επίσης τι απέναντι αν χωροφύλακες αν έμειναν εκεί στρατωνισμένοι στα σπίτια του χωριού ή έφυγαν. Η εποχή εκείνη ήτανε για τους Ζαγορίσιους μια κατάσταση λίαν τρομακτική γιατί από το παραμικρό λάθος μπορούσε να καταστραφεί όλο το χωριό, εάν ανακάλυπταν ότι είχαμε κρυμμένους αντάρτες στα σπίτια μας.

Ευτυχώς όμως που δεν αντελήφθηκαν τέτοιο πράγμα. Αλλά η Μπούλτζη-Ελάτη δεν γλύτωσε τη καταστροφή από τους Γερμανούς.

Αυτά τα γεγονότα έμειναν ζωηρά και ανεξίτηλα στη μνήμη μου ως τα σήμερα.

ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ επί ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ υπό Αγγελιάου Ξυνού

α) Θάνατος ενός Παλικάριού

Ύστερα από τη νηκφόρα προέλαση των ελληνικών στρατευμάτων μέσα στη Μακεδονία, στην αρχή του Οκτωβρίου του 1912, τα Τουρκικά στρατεύματα μαζί με Αλβανικά ασκέρια σκύλιασαν και συμπεριφέρονταν πολύ άσχημα στην Ήπειρο και προπατινός στα Ζαγοροχώρια, που βγήκαν για να φυλάξουν τα νάτα των από την εισοδον στην Ήπειρο Ανταρτικών Ομάδων, που ήθελαν να κάνουν αντιπερασμό στα μαχόμενα ελληνικά στρατεύματα στο θρυλικό Μπιζάνι.

Τα εξαρτημένα τουρκικά αποσπάσματα μαζί με τις ορδές των Αλβανών πλαταιολόγων, περιέχονταν τα Ζαγοροχώρια και έβριζαν σε κίνδυνον όχι μόνον την περιουσία των Ζαγορίσιων αλλά και τη ζωή των.

Τρόμος και φόβος κατείχε όλους τους διαμένοντες στα χωριά. Οι κάτοικοι υπέφεραν τα πάνδεινα, που κανένας κλάμος δεν θα μπορούσε να περιγράψει με τα ποιά μελανά χρώματα, τις βαναυσότητες, τις αγριότητες και τις ατιμίες των τουρκικών και αλβανικών αποσπασμάτων, υπεχρέωναν τους προέδρους των χωριών να δίνουν καταλύματα και φαγητό της αρέσκείας των. Οι Ζαγορίσιες με τη λαχτάρα στην ψυχή τους έφικαναν ό,τι εκλεκτό μπορούσαν για να τους ευχαριστήσουν και για να μη έχουν και άλλα επακόλουθα. Όσοι διανυκτέρευαν στα σπίτια το πρωί φεύγοντες άρπαζαν κάθε πολύτιμο πράγμα του σπιτιού.

Για τις ανάγκες του τουρκικού στρατού έκαναν επίταξη όχι μόνον των φορηγών ζώων και του χόρτου που είχαν συγκεντρώσει οι Ζαγορίσιοι στις καλύβες των, έκαναν και επίταξη σφαγίων. Επαίρναν προβατίνες, γίδια και μοσχάρια. Οι Ζαγορίσιοι δεν μπορούσαν να τα αποκρίψουν, γιατί τα φορηγά ζώα των ήταν γνωστά και εύκολα εύρισκαν τυραννώντας τους ιδιοκτήτες των, που αναγκαστικά τα παρυσιαζάν. Τους ξέφευγαν όμως πολλά φορηγά ζώα κατάλληλα για τις στρατιωτικές των ανάγκες. Και αυτά τα ζώα ήταν των αγωνιατών (Γκιρατζήδων) που μετέφεραν ολόκληρα караβάνια-τη ξυλεία από τα δάση της Βωβούσας και των άλλων δασοκτημόνων χωριών στα Γιάννινα.

Τα караβάνια αυτά με τα ικανά μουλάρια ήταν τα περισσότερα από τη Μακεδονία, Μέτσοβο, τη Βόρειο Ήπειρο και μάλιστα από τα χωριά του Δελβίνου. Οι αγωνιατές αυτοί ήταν άνδρες μετωμένοι και δυνατόι πολύ θαρραλέοι και ψυχμαίνο.

Στις αρχές ο Τουρκιστράτος δεν τους πείραζε, γιατί είχαν ανάγκη από ξυλεία για τις ανάγκες των και τους άφησε ελεύθερα να μεταφέρουν τη ξυλεία προς τα Γιάννινα.

Ύστερα αγρίεψαν και ήθελαν να επιτάξουν τα φορηγά των ζώα. Μόλις οι αγωνιατές έμαθαν τι τους περιμένει δε μετέφεραν τη ξυλεία από τα μέρη της παραγωγής «Πρίονα» προς τα Γιάννινα, και έκριψαν τη ξυλεία μέσα στα δάση των Ριζιανών και της Μπούλτζης.

Ο Παππούς μου ο πατέρας της μάνας μου Αντιγόνης, ο Αλέξης Βέλλης ήταν ένας πετυχημένος ξυλόμεπος στη σκάλα, κοντά στη λίμνη των Γιαννίνων. Ήταν ένας ικανός, τίμιος, πανέξυπνος ξυλόμεπος στα Γιάννινα.

Είχε πολλές γνωριμιές και φίλες όχι μόνον με χριστιανούς αλλά και με πολλούς τουρκογιαννιώτες.

Ο Παππούς λοιπόν αυτός είχε ένα караβάνι αγωνιατές μεγάλα και δυνατά ζώα από τη Σωτήρα του Δελβίνου και κάθε καλοκαίρι και ο καιρός ήταν καλός το караβάνι αυτό εξυμνητούσε τα επαγγελματικά του συμφέροντα και τις ανάγκες ξυλείας που είχε.

Ανάμεσα στο Караβάνι αυτό ήταν και ο Λάζος, Αναγνώστο επιωνίου σε μένα, από τη Σωτήρα του Δελβίνου. Ήταν ένας άνδρας νέος 25-30 ετών, γεροδεμένος γεμάτος νεανική λεβεντιά και χάρη. Φορούσε τη συνηθισμένη γκρι φουστανάλλα με πουκάμισο με φορδιά μανίκια και στα πόδια του είχε τσαρούχια με πυκνή φούντα και πεταλωμένα με καρφιά.

Ήμουν τότε παιδί 5 χρόνων και το θυμώμαι το λεβεντόπαιδο αυτό, που ακόμη δεν μωρώ να ξεχάσω, και πέρασαν τόσα χρόνια, την κορμωσασία του και τη λεβεντιά του. Γύρω στα τέλη Οκτωβρίου 1912 ή αρχές Νοεμβρίου ήρθε στο σπίτι μας για να πάρη το ψωμί που το είχε ζητήσει η μάνα μου, μια και ήταν στις δουλιές του πατέρα της τον Αλέξη και γνώριζε όλους τους μεγαλυτέρους τους. Η παρέα των αγωνιατών από τον Αη-Σωτήρα του Δελβίνου είχαν κρυμμένα τα φορηγά των ζώα μέσα στα δάση του χωριού μας, πέρα από την Αγία Τριάδα, στη Πιτούρα, για να αποφύγουν την επίταξη.

Όταν ήρθε στο σπίτι μας ήταν βράδυ και θυμώμαι που τον ωδήγησαν με τη χειρόλαμπα στην πίσω πόρτα, που ήταν η κουζίνα, τον πέρασε τη μακρόστενη πλακοστρωμένη οδία και τα τσαρούχια με τα καρφιά κτυπούσαν δυνατά στο πλακόστρωτο, που τράνταζε όλος. Η μακαρίτισσα η μάνα μου είχε έτοιμο το ψωμί, караβέλια ολόστρόγγυλα, τα οποία μοσχομυρίζαν. Ο Λάζος τα έβαλε σ' ένα τσαουβάλι, που είχε και με την παραμικρή ευκολία τα έβριζε στην πλάτη και έφυγε μέσα στο σκοτάδι της νύχτας, αφού ευχαρίστησε τη μάνα του για τον κόπο της και μας καλυνούστος.

Από τότε δεν τον ξαναείδα αυτόν τον λεβέντη αγωνιάτη. Γιατί όπως μάθαμε την άλλη μέρα τουρκικά αποσπάσματα, τα οποία πιθανόν και από προδοσία ή και τυχαία, που έψαχναν να βρουν τους αγωνιατές, ερχόμενα στη μεγάλη ράχη που αρχίζει απέναντι από τη Μπάνα προς την Πιτούρα της Ελάτης, τον είδαν και τον έβριζαν μια μοβροντία και κάποια σφαίρα τον πήρε και τον σκότωσε.

Τι απέναντι άλλοι σύντροφοι του και τα ζώα τους δε μπόρεσα να μάθω ποτέ, γιατί τώρα και γω καταπίστικα με τις παλιές αναμνήσεις. Δε ζη κανένας να με πληροφορήσει. Θυμώμαι μόνο ότι ύστερα από λίγες ημέρες πολλοί χωριανοί μας μαζί με τους συντρόφους του πήγαν να έβρισκαν στο εξωκλήσι της Παναγίας. Ο αδελφός ο Γιάννης, που εξέδωκε το βιβλίο «Ελάτη» άλλοτε Μπούλτζη» στη σελίδα 68 αναγράφει ότι σκοτώθηκε σε μια άλλη θέση, που λεγότανε από τα παλιά και σήμερα ακόμα τη λέμε «στου Λάζου». Αυτό είναι ανακριβεία γιατί είναι εξηκριβωμένο και διαπιστωμένο

ότι ο αγωνιάτης ο Λάζος, σκοτώθηκε στα δάση της Τούρας. Τη θέση «Λάζου» που τη λέμε, φαίνεται ότι κάποιος παλαιός κτηνοτρόφος έβρισκε κάθε χρόνο εκεί τα κοπάδια του και για αυτό πήρε πάλι το όνομά του Γιάννινα Νοέμβριος 1988

Αγγελιάου Ξυνός

6) Ένα περιστατικό τον Οκτώβρη του 1912

Στις 5 Οκτωβρίου 1912 κυρήχθηκε ο Ελληνοτουρκικός πόλεμος. Τα Ελληνικά στρατεύματα προχωρούν νικηφόρα από τη Θεσσαλία προς τη Μακεδονία και από την Άρτα προς τα Γιάννινα.

Τα Τουρκοκρατούμενα Γιάννινα είναι τρομαγμένα, γιατί οι Τουρκαλβανοί έχουν άγριες διαθέσεις για σφαγές, λεηλασίες και πυρπολήσεις.

Στο Ζαγόρι πηγαίνουν και έρχονται μεγάλα τουρκικά αποσπάσματα για να προφυλάξουν τα νάτα των από την εισοδον ανταρτικών ομάδων από τη Θεσσαλία και τη Μακεδονία και για να συλλάβουν τους αγωνιατές, που μετέφεραν την ξυλεία από τα δάση της Βωβούσας και άλλων χωριών για τα Γιάννινα και τώρα τα έκριψαν μέσα στα δάση της Ελάτης (χωριού μου) για να αποφύγουν την επίταξη των φορηγών, που τόση ανάγκη είχε ο Τουρκικός στρατός.

Γύρω στα τέλη Οκτωβρίου του 1912 μια ηλιόλουστη ημέρα, οι περισσότεροι κάτοικοι του χωριού μας, που καλλιεργούσαν κήπους με μπουστανικά, πήγαν στους κήπους για να ξεμπουστανίσουν, πριν πιάσουν οι πρώτες παχνες του φθινοπώρου και καταστρέψουν τα προϊόντα τους. Η Γιαγιά μου η Στασινή (Τολάτσαινα) με τη μάνα μου Αντιγόνη ή πηγαίναν αυτές στον κήπο. Επειδή η μάνα μου είχε δύο μικρά παιδιά εμένα 5 χρόνων και το μακαρίτη αδελφό μου Γιάννη 2 χρόνων είπα κάπου να μας εξασφαλίση.

Γι αυτό μας πήγε στο σπίτι της αδελφής της Αριστούλας Δεματάτη, το είχε νικασμένο από το Γιαννακούλη Πορφύρη, που ήταν κοντά στην Κοινοτική βρύση «ρακώστα» γιατί αυτή δεν είχε δικό της σπίτι. Ο άνδρας της Αριστέιδης Δεματάτης από τη Βίτσα ήρθε γαμπρός στο χωριό μας. Αλλά και η αδελφή της Αριστούλα δε πήγαινε και αυτή στο δικό της κήπο και έτσι ανέλαβε να μας προσέχει και να μας προστατεύει.

Ο αδελφός της μάνας μου και της θείας μου Αριστούλας ο θείος μου Ηρακλής Βέλλης, που τότε, λόγω των πολεμικών γεγονότων κρύχτηκε στο χωριό, στο σπίτι της θείας μου για να μην τον τσακώσουν οι Τούρκοι για στρατεύση. Ήταν τότε 20-21 ετών.

Ύστερα από καμιά ώρα, όταν ο ήλιος ανέβηκε στον ορίζοντα αρκετά ψηλά και η ημέρα ζεσταίνει ακούεται να χτυπά δαιμονισμένα η καμπάνα του χωριού μας. Ακούγονται έξω φωνές και αλλαλαγμοί. Τρέχει ο θείος μου για να δη τι συμβαίνει και ακούει καθαρά και έσπερα που κάποιος με δυνατή φωνή φώναζε από το καμπαναριό «φευταίω χωριανό!-Σφαγή στη Δοβρά».

Ζαλισμένος ο θείος μου Ηρακλής από τις φωνές τις τρομαγμένες και από την αναταραχή, χωρίς να σκεφθεί τίποτε άλλο, να πάρη καμιά κουβέρτα και στο σκοτάδι ψωμί, μας άρπαξε ήμαστε τρία παιδιά, το μακαρίτη αδελφό μου το Γιάννη που ήταν τότε 2 χρόνων, εμένα που ήμουν 5 χρόνων και το παιδί της Αριστούλας, που ήταν τότε εκείνο 4 χρόνων, τον Κώστα Δεματάτη και αφού έβριζε στην πλάτη το αδελφό μου Γιάννη, εμάς μας κρατούσε από το χέρι και ξεκίνησε προς την Αγία Τριάδα, που τότε μόνον δρόμος ημιονικός ήτανε, για να κρυφθώμεν πέρα από την Αγία Τριάδα που ακούει δεν είχε γυμνωθεί από τον χειμώνα.

Στο μοναδικό αυτό δρόμο της φυγής βλέπαμε πολλούς χωριανούς κατατρομαγμένους να φεύγουν για να προκάνουν να κρυφθούν και ο σώζων εαυτών σωθήτω.

Τη λαχτάρα πουμείχανε ζωγραφισμένη στα πρόσωπά των ακόμα τη θυμώμαι. Στο δρόμο προς την Αγία Τριάδα συναντήσαμε το σιδερά του χωριού μου, που έτρεχε να αυτός με μια κόσα ανοιχτή που το καλοκαίρι έκοβε τα χόρτα στο χωριό, σε δρεπανόφορο άμα, λες και θα έδινε μάχη εκ του συστάδην με τον εχθρό. Αυτή φαίνεται ότι ήταν η ψυχολογία του ότι κρατούσε στα χέρια ένα όπλο αμυντικό.

Το βάδισμα μας ήταν πολύ αργό, γιατί αν και είχαμε τη λαχτάρα της σφαγής τα μικρά παιδιά δεν μπορούσαμε να τρέξουμε. Κοντά στα βουνά που είναι η βρύση μας έφθασε η μάνα μου με τη γιαγιά μου λαχανιασμένες και κατατρομαγμένες από τη φοβερή είδηση. Αυτές οι γυναίκες προνοητικές είχαν πάρει μαζί τους 2-3 караβέλια ψωμάκια και ένα μεγάλο κομμάτι ζάχαρη. Τότε η ζάχαρη δεν ήταν τριμμένη αλλά σβώλος. Η γιαγιά μου πήρε μαζί της και το μοσχάρι, το μανάρι που είχε στον κήπο για να το γλυτώση από τη λεηλασία των Τουρκαλβανών.

Πρίν φθάσουμε στην Αγία Τριάδα, σταθήκαμε να ανασάνουμε μια στιγμή από την κούραση και τον φόβο, στο χωράφι του Κ. Πισιπρί. Μόλις καθήσαμε ακούσαμε κούρνες φωνές, που μας καλούσαν να γυρίσουμε πίσω, γιατί κάποια παρεξήγηση έγινε και ότι δεν συμβαίνει απολύτως τίποτε.

Κανένας δε πίστευε στα αυτά που τι αυτο όλοι όσοι είχαν προχωρήσει και όσο είμαστε εκεί κάναμε συγκέντρωση και πήραν απόφαση να γυρίσουν μερικοί για να δουν τι γίνεται. Πράγματι πήγαν μερικοί ψυχραιμοί και θαρραλέοι χωριανοί μας και διαπίστωσαν ότι πράγματι δεν συμβαίνει τίποτε.

Για αυτό όλοι μας με χαρά και κάποια ηρεμία πλέον στις ψυχές μας 'ρχισαμε να γυρίζουμε στα σπίτια μας, το δικό μας σπίτι ήτανε στη μεσαία συνοικία κάτω από μια χωμάτινη πλατεία που τη λέγαμε «Ντάπια», που σήμερα δεν υπάρχει, γιατί τη χάσανε ο αμαρτωλός δρόμος που πέρασε μέσα στο χωριό.

Στο σημείο αυτό βρήκαμε πολύ κόσμο συγκεντρωμένο. Είδα στο πεζούλι της πλατείας ένα σύμπλεγμα ανθρώπων. Ακούω δυνατές φωνές. Είδα τον γίγαντα μακαρίτη Γιάννη Τζίμα, που ήτανε από το χωριό Γκιχώρι, γαμπρός στο χωριό μας και μ' ένα μπουστανό αλύτηρα τον Αθανάσιον Παπαγιαννίδη για τη μεγάλη ψευτιά που αναστάσανε ένα ολόκληρο χωριό.

Θυμώμαι, σαν τώρα, μπουστανιές που του έδινε και εκείνος τρώμαζε σαν το λεβωμένο ψωμί.

Όλοι οι άλλοι χωριανοί παρακολουθούσαν με ικανοποίηση τα συμβαίνοντα και τα διατρέξαν και τη δικαία τιμωρία ενός ψευτή ή ενός φαντασιόληκτου χωριανού μας, ο οποίος, πολύ πιθανόν να είχε κάτι στη Δοβρά-Ασπραγγέλου και ήρθε τρέχοντας στο χωριό για να μεταδώση τη φοβερή και θλιβερή πληροφορία ότι στη Δοβρά έγινε σφαγή των κατοίκων από τα τουρκαλβανικά αποσπάσματα που την εποχή εκείνη περιφέρονταν στο Ζαγόρι, αρπάζοντας, λεηλατώντας τα Ζαγοροχώρια. Πολύ πιθανόν να συνέπεσε την ημέρα εκείνη που τουρκικό αποσπάσμα έκοψε στη Δοβρά το σπίτι της Σιούσσαινας, γιατί βρήκαμε μέσα σημάδια Ελληνική.

Ύστερα από λίγο όλοι μας φύγαμε για τα σπίτια μας με το τρομακτικό φόβο στην καρδιά μας, μήπως άλλη ημέρα βρεθούμε σε μια τέτοια περιπέτεια.

Ύστερα από την απελευθέρωση, που δεν άργησε να έρθη, ύστερα από ολίγους μήνες, όλα ξεχάστηκαν και επανήλθον στο χωριό η ησυχία και η γαλήνη.

Αγία. Ξυνός 1985

(ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ)

ΦΡΙΕΣ ΤΖΙΟΒΑΣ

Η πλεξίδα Διήγημα

—όπως σας είπα— μου γεννήθηκε η

—Μη χτυπάς τα πόδια σου που

—Παίω με πουλιά, τα κυνηγώ κι

—Παίξε, είπα με θερμή φωνή σα

—Εσύ, ένας χωρίς ρωγμές άν-

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—όπως σας είπα— μου γεννήθηκε η

—Μη χτυπάς τα πόδια σου που

—Παίω με πουλιά, τα κυνηγώ κι

—Παίξε, είπα με θερμή φωνή σα

—Εσύ, ένας χωρίς ρωγμές άν-

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

—Εσείς, ένας άρτιος αριθμός!.. είπα

— Τι έκαμες την πλεξίδα;

— Σου είπα, τη χάρισα. Την κρέ-

— Βρώμα, κι έψαξε γύρω του.

— Βρήκε το τσεκούρι; το σήκωσε πάνω

— Είπα, της είπα βραχνά, θα μου

— Τί ήταν αυτό, τι έσπασε; μίλησε

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΥΑΓ. ΜΠΟΓΚΑ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΙΔΙΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Του Λευτέρη Παπαθανασίου

(Συνέχεια από το προηγούμενο και τέλος)

χλουρός, ο φρέσκος, ο πράσινος. Η λ. και στην Αγία Γραφή και στον Όμηρο.

χλουρουκούκια, τα χλωρά (φρέσκα) κουκιά.

χλουρουτύρ' το ανοιξιάτικο, το μαλακό φρέσκο τυρί.

χνος -η-ο, ο αχνός, ο αδύνατος (Ζαγ. Θ. Π.).

χνουμ' η σκόνη που μένει στο σακί, όταν αφαιρεθούν τα κάρβουνα, ο χούμος. Επίσης χνουμ' τα λεπτά άχυρα του σιταριού, ο χνους (Ζαγ. Θ. Π.).

χούζμπα (η), το χωστό, το ανθυγιεινό σπίτι, δωμάτιο, κατώι, υπόγειο.

χουή «η φωνή, η καταλαλιά, η κακή φήμη» (Ζαγ. Κ. Βαζωκάς). «Ου Θιός να σι φλάει απού τ' χουγή τ' κόσμ'».

χουιάζου, φωνάζω δυνατά, επιπληττω.

αχουιάζου (Ζαγ.) όπου και φρ. «αχούιαζε το κρασί» (= ξύνισε, φώναζε ότι δεν πίνεται πια) ή «αχούιαζε ο δείνα» (= εχρεωκόπησε, ακούστηκε ότι δεν πληρώνει) ταυτ. του «έριξε κανόνι».

χουγιαχτά, επίρ. φωναχτά.

χουιατά, αχουιατά (Ζαγ.), τα ξεφωνητά.

χουλιάζου, στενοχωρούμαι, πικραίνομαι, το αλλού χολοσκάνω.

χύνουμι, 1) χύνωμαι, 2) εφορμώ, χυμάω «χ'υθ' καν τα σ'λια να μας φαν'», 3) αδυνατίζω.

χούμινους (ο), ο εύπορος, ο εχούμενος, από το έχος (= περυσία).

χουμπώνου, χούμπουνα, χούμπουσα, 1) παθαίνω καθίζηση, 2) χώνω, κρύβω του κιφάλ' απού ντρουπή (Ζαγ.), 3) βυθίζομαι, μτχ. χουμπουμένους ο αφανής, ο άσημος (Ζαγ. Θ. Π.).

χόντρα, ταλάχη.

χουντρομπάλας, ο ευρυμέτωπος, αυτός που έχει πλατιά μέτωπο (μέτωπο) και μεγάλο κεφάλι.

χουντρομπέτσ' κου, το χοντρόφλουδο (πορτοκάλι, καρπούζι κ.ά.).

χορδή, η χορδή του βιολιού, 2) η καμωμένη με έντερα

πλεξούδα, η αλλού γαρδούμπα. χούφτα, η φούχτα, ρ. χουφτιάζου.

χουχλάζου, χουχλάσα, χουχλάσω «του φαί χουχλάζ'», 2) αναβλύζω με ρόχθο ή με κυματισμό, ουσ. χουχλάσμα (το) ή χουχλούς (ο) «του φαί πήρι χουχλούς».

χουχλαστό νιρό, φαί κλπ., το κοχλαστό.

χούχλ' (η), η πομφόλυγα στο βρασμό (Ζαγ. Θ. Π.) και το κόχλασμα.

χουχλουβάια, η κουκουβάγια (πτ.).

χρεία (η), το αποχωρητήριο, το και αναγκίο στα Γιάννινα. Η γαλλ. λέξη καμπινές μπήκε στην Ήπειρο μετά το 1913.

χρουν' κής, με το χρόνο, «πληρώνει χρουν' κής».

χρόν'ς, πολλούς, αντί χρόνια πολλά.

χ'σος, ο χρυσός (άνθρωπος). Ο χρυσός (μέταλλο) λεγόταν μάλαμα. Έλεγαν όμως και χ'σαφ' (το χρυσάφι), χ'σαφένιους.

χ'ση, η χρυσή, ο ίκτερος.

χ'σκος, ο χρυσικός, ο χρυσόχος και αργυρόχος μαζί.

Χ'στος, ο Χριστός, χ'σιανός ο χριστιανός.

Χ'στούγινα, τα Χριστούγεννα («Πασκαλιά μ' κρή»).

χτικ' ή χτ'κιο (το), η φθίση και χτικιασμένους ο φθισικός.

χτίσμα (το) ή οβορός (ο), η μάντρα που κλείνει την αυλή του σπιτιού.

χύνουμι, 1) χύνωμαι, 2) εφορμώ, χυμάω «χ'υθ' καν τα σ'λια να μας φαν'», 3) αδυνατίζω.

χ'νόπουρου, το φθινόπωρο.

ψάνα (η), ο στάχης του σίτου, η φούντα με τον καρπό. Πρβλ. αρχ. έψω, επίθ. εψανός (ευκολόβραστος).

ψαρής (ο), άλογο χρώματος ψαριού.

ψαρόλαδου, το μουρουνόλαδο, το ψαρέλαιο.

ψήλους (το), το ύψος και ψ'λώματα (τα), τα υψώματα.

ψηλουφώνκ' κα (τραγουδιά) ονομάζονται στο Ζαγόρι αυτά που τραγουδιούνται με ψηλή φωνή (Λεφτ.).

ψημένος (ψ' μένους), ο εντριβής, έμπειρος, ψημένος και ορφανοπαυδμένος (Ρέκκας).

ψήστ'ς (ο), ο ψήστης του καφέ, το καθουρδιστήρι και σκαπτ. το ψηλό καπέλο.

ψικ' (το), η γαμήλια πομπή. ψίχα, λίγο, τσότσου. Έλεγαν και ψια «νομ' ψια ψουμί».

Η λέξη από το αρχ. ψιξ = ολίγον τι. Η ψίχα του ψωμιού λεγόταν μέσ' (η).

ψ'στόβλιακους, ο π'στόβλιακίους, ο λαίμαργος, αυτός που τα τρώει όλα και γρήγορα μάλιστα.

ψυχικάρης, ο ελεήμων (Αραβαντινός).

ψυχ'κό, η κοιλότης του στομαχιού (Σαρακ. Höeg) «η καρδιακή χώρα» κατά Ρέκκαν (Γιαννιώτη Χειρουργό γιατρό).

ψυχ'κό (το), το ψυχικό, η ελεημοσύνη.

ψυχουμέτρ' (το), ο αριθμός των κατοίκων ενός χωριού, οι ψυχές (Χρηστοβ.).

ψυχουπιάνουμι, αναζωογονούμαι (με φαγητό, κρασί κλπ.).

ψυχουχάρτια (τα), τα χαρτιά στα οποία σημειώνουν τα ονόματα «των κεκοιμημένων» για να μην μνημονεύουν στην εκκλησία.

ψ'χουμαχάει, ψυχομαχεί, ψυχορραγεί.

ψουμί (το), 1) επί όρκου «μα του ψουμί», 2) «πατάου του ψουμί (= γίνωμαι αχάριστος, «πάτ' σα του ψουμί που έφαγα», γίνηκα ψωμοπάτης).

ψ'χουλουγάου ή ψουλουγάου (π' σουλουγάου σωστότερα), αναθεματίζω νεκρό, ουσ. ψ'ουλόι (το), από το οπίσω λόγο, η κακολογία, η κατάρα μετά θάνατο.

ψουμουτόπ' (το) και ψουμότης (ο), ο σιτοβολών «η Βλαχιά είναι ψουμουτόπ' (Ζαγ.), ψουμουτόπια και ορισμένα χωριά του Δ. Ζαγορίου (Ι. Λαμπρ. Ζαγ. 40-41).

ωδικεί ή ουδικεί, εκεί ακριβώς, αδακεί.

ωμοσμένος (ο), ο άσπονδος (εχθρός).

ωξαπέδος (ο) έτσι λένε οι γυναίκες τον διάβολο, τον σατανά. Στο Ζαγόρι λένε, κατά τον Πούσιο, και «να τουν παρ' ου δένας» και εννοούν τον διάβολο, εξαπονδώ (ο) στα Γιάννινα.

ώρα (η), το ρολόι «κούρτ'

σα τ'ν ώρα μ'». Ρολοί ήταν το γυναικείο που το κρεμούσαν από το λαιμό με χρυσή αλυσίδα οι αρχόντισσες.

Ρολοί (ρολούι) έλεγαν επίσης στα Γιάννινα και το μεγάλο ωρολόγιο της Κεντρικής Πλατείας που γίνηκε με τον καιρό τοπωνύμιο «ήταν πουλός κόσμος στον Ρολοί». Το μεγαλύτερο όμως ωρολόγιο του Κάστρου, που το αφήρεσαν οι Ιταλοί στην κατοχή του 1941, το έλεγαν Ωρα «χτύπ'σ' η Ωρα τ' Κάστρ'».

ουργισμένον (το), καταραμένο.

ωρέ, αντί μαρτέ, επειδή το μαρτέ χτυπάει άσχημα. «Ωροι χουριανοί» (Χρηστοβασιλής).

ΒΑΠΤΙΣΤΙΚΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΥΠΟΚΟΡΙΣΤΙΚΑ Η ΑΛΛΟΙΩΜΕΝΑ:

Γάκ'ς	Γεώργιος
Γιωτ'ς	Παναγιώτης
Γορ'ς	Γρηγόριος
Γούλας	Γεώργιος
Γούσιας	Γεώργιος
Θουδουρής	Θεόδωρος
Κίτσους	Χρήστος
Κλης	Θεοτοκλής
Κουλιός	Νικόλαος
Κώτσους	Κων/νος
Λέτσιους	Αλέξιος
Λούσιας	Χαρίλαος
Λιάδους	Ηλίας
Λάκ'ς	Βασίλειος
Λιφτέρ'ς	Ελευθέριος
Μάκης	Γεράσιμος
Μάκης	Χρυσόστομος
Μήτρους	Μήτσος ή Δημήτριος
Μίχους	Μιχαήλ
Νάκους	Ιωάννης
Νάσιους	Αθανάσιος
Ν'κόλας	Νικόλαος
Ντάφλους	Τριαντάφυλλος
Πάνους	Παναγιώτης
Σιόζους	Θεόδωρος
Σιουζιουλής	Θεόδωρος
Σιούλας	Αναστάσιος
Σιώμους	Θωμάς
Στέφους	Στέφανος
Στιφανής	Στέφανος
Τακ'ς	Δημήτριος
Τακούλ'ς	Δημήτριος
Τάσιους	Αναστάσιος
Τσιόλους	Χριστόδουλος
Τασιούλας	Αναστάσιος
Τολ'ς	Απόστολος
Λάμπης	Χαράλαμπος
Βαγγιλή	Ευαγγέλια

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

ΤΟ ΑΓΑΛΜΑ ΤΗΣ ΖΑΓΟΡΙΣΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

Η Ι.Λ.Ε.Ζ. για το θέμα του αγάλματος της Ζαγορίσιας Γυναίκας και προς ενημέρωση όλων των ενδιαφερομένων ανακοινώνει τα παρακάτω.

1. Αποπερατώθηκε από τον γλύπτη και αφού συναρμολογήθηκε, στήθηκε σε ειδική θέση (περιοχή Πεντέλης) το πρόπλασμα του αγάλματος, το οποίο με βάση το συμφωνητικό κόστισε μέχρι τη φάση αυτή 2.500.000 δραχμές.

Το σχετικό ποσό καταβλήθηκε στον καλλιτέχνη κ. Γ. Καλακαλά.

2. Η Ι.Λ.Ε.Ζ. για την τελική φάση, ήτοι τη χύτευση του αγάλματος ζήτησε προσφορές και τρία χυτήρια των Αθηνών ανταποκρίθηκαν και έστειλαν πρόσφατα τις προσφορές τους, που κατά σειρά ανέρχονται στα παρακάτω ποσά:

Η α) δεκαοχτώ εκατομμύρια	(18.000.000)
η β) δέκα τρία εκατομμύρια	(13.000.000)
και η γ) δέκα εκατομμύρια	(10.000.000)

3. Ύστερα απ' αυτό το Διοικητικό Συμβούλιο της Ι.Λ.Ε.Ζ. με απόφασή του έκρινε συμφέρουσα την τρίτη προσφορά των χυτηρίων των Β. ΚΑΠΑΡΟΥ - Δ. ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ και Θ. ΟΥΖΟΥΝΙΔΗ Ο.Ε. Αγ. Στέφανο Αττικής με το ποσό των δέκα εκατομμυρίων (10.000.000) συμπεριλαμβανομένου και του Φ.Π.Α. και δεσμεύεται να προβεί στις δέουσες ενέργειες για την εξεύρεση του παραπάνω ποσού, ώστε να μπορέσει στη συνέχεια να προχωρήσει στην ανάθεση του έργου, της χύτευσης του αγάλματος που είναι και η τελική του φάση.

4. Μέχρι σήμερα στο ταμείο της Ι.Λ.Ε.Ζ. για το σκοπό αυτό έχει συγκεντρωθεί από προσφορές και δωρεές, το χρηματικό ποσό των 3.000.000 δραχμών περίπου.

Επομένως απαιτούνται άλλα επτά εκατομμύρια (7.000.000) δραχμές για την ολοκλήρωση του έργου και την τοποθέτησή του στον υπάρχοντα τύμβο.

Κατόπιν αυτών η Ι.Λ.Ε.Ζ. πέρα από τις δικές της ενέργειες για την εξεύρεση του υπολειπόμενου χρηματικού ποσού, κάνει και πάλι έκκληση στη γενναϊότητα των απανταχού Ζαγορίσιων και φορέων του Ζαγορίου να ενισχύσουν με οποιοδήποτε τρόπο την προσπάθεια αυτή, ώστε να καταρρώσουμε ολοκληρωμένο το μνημείο.

Θέλουμε να πιστεύουμε πως από το προσκλητήριο αυτό, δε θα λείψει κανένας Ζαγορίσιος και η συμβολή αυτόν μας θα είναι το καλύτερο μνημόσυνο για τη Ζαγορίσια γυναίκα, που τόσα πρόσφερε στον τόπο μας.

Ιωάννινα 18 Νοεμβρίου 1992

Η Ι.Λ.Ε.Ζ.

Βάνθου
Βάσου
Βασιλίου
Βυένου
Λίτσα
Λίτσα
Γίτσα
Δέσπου
Ιβγινή
Ζουίτσα
Κατέρου
Κίκου
Κούλα
Κουσουλά
Λάμπρου
Λένκου ή Λεν'
Λούσιου
Λούσιου
Λόπη
Λιόπ'
Μαλάμου
Μέλ' που
Μπαλάσου
Νούλα
Πόπη
Ρίνα
Ρίνκου
Ρούσιου
Σιάνα
Σουλτάνα
Σωσάνα
Στάθου
Τάμου
Τάρσου
Τατιά
Φάνης
Μάνθους
Τούσιου
Τσέβου
Τσιβή
Τσιουβή
Τσιβούλα
Φρόσου
Φρουσίν'
Φυλιά
Χαρίλου
Λαίκου
Πανάγιου
Τούλα
Λάζου
Λάζαρος
Ιωάννα
Αθανασία
Ευδοκία
Αδαμάντιος
»
Τριαντάφυλος
Στέργιος
Απόστολος
Αλεξάνδρα
Ταράσια
Νούλας
Νούσιας
Νούτσους
Φίλιππος

(συνπλήρωμα)

Ασπάλαθος: σημ. γραφ.: τη λέξη αυτή δεν την καταγράφει

Τ Ε Λ Ο Σ

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

Ενθυμήσεις από το Ζαγόρι

Ο ΒΟΜΒΑΡΔΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΒΙΤΣΑΣ

Φίλιππα Β. Βαταβάλη

Ήταν αρχές Νοέμβρη 1940, τέτοιες ηλιόλουστες μέρες όπως και τώρα με ψηλές για την εποχή θερμοκρασίες, όταν έγινε το κακό, ο βομβαρδισμός της Βίτσας. Εκείνη τη μέρα, που ο ουρανός ήταν καταγάλανος και οι αχτίνες του ήλιου έλουζαν την πολύχρωμη φθινοπωρινή χλωρίδα του Ζαγοριού, πέντε είμαστε που στις 11 π.μ. αφήσαμε το καφενείο του Καραγιώργου για μια μικρή βόλτα στη Ράχη.

Η Ράχη είναι ένας μικρός λοφίσκος ανάμεσα στον Πάνω και Κάτω Μαχαλά του χωριού μας. Έχει σχήμα αυγού και περιλείεται από πανύψηλους λιθόκτιστους τοίχους. Είναι η Ακρόπολη της Βίτσας. Από τα δυτικά είναι τα προπύλαια με τα 18 σκαλιά της σκάλας και στις δυο λιθόκτιστες κολόνες που στηρίζουν τη δίφυλλη σεδερένια καγκελόπορτα. Αμέσως στην επίπεδη επιφάνειά της, υψώνεται το καμπαναριό και δεξιά του το πανύψηλο έλατο. Στο άλλο άκρο της Ράχης, το Ανατολικό, είναι κτισμένο το «Κιόσκι», που από σχιζολιθικές πλάκες σκεπή του στηρίζεται στις 4 λιθόκτιστες και 5 μονολιθικές κυλινδρικές κολόνες του. Ανεβαίνεις σ' αυτό με μικρή πέτρινη σκάλα. Δεν είναι μεγάλο. Τετράγωνο 25 τ.μ. περίπου. Το πλακόστρωτο δάπεδό του έχει υψομετρική διαφορά 1.50μ από το επίπεδο της Ράχης. Γύρω του υπάρχουν πέτρινα πεζούλια που φιλοξενούν και ξεκουράζουν τους επισκέπτες του. Σήμερα δεν ακούεται η λέξη «Ράχη» αλλά «Κιόσκι». «Πάμε στο Κιόσκι» λένε. Και το επισκέπτονται πολλοί ντόπιοι και ξένοι. Είναι πράγματι μια μαγευτική τοποθεσία με το μικρό από πεύκα δασύλλιο ολόγυρά της. Είναι ένα από τα διαλεχτά τοπία του χωριού μας, με καταπληκτικό ορίζοντα, μοναδικό για καλοκαιρινούς περιπάτους και ψυχαγωγικές συγκεντρώσεις. Στη μαγευτική αυτή τοποθεσία, τη μοναδική στο Ζαγόρι, την τόσο έντονα τερπνή και αρωματισμένη στα παλαιότερα χρόνια γίνονταν οι πιο σπουδαίες συγκεντρώσεις και συναντήσεις που παίρνονταν εκεί οι προεπιλεγμένες αποφάσεις. Στη 10/τία του 30, ήταν ο πόλος έλξης της νεολαίας και του δασκαλόκοσμου του χωριού. Εκεί συγκεντρώνονταν τις μεσημβρινές ώρες για να δροσιστούν και τις βραδινές για ψυχαγωγία με τα τραγούδια, τις καντάδες και τους ευρωπαϊκούς χορούς. Αλήθεια, ποιος από τους μεγάλους δε θυμάται τα τραγούδια του Τάκη Δάνου και τις μαντολινάδες του Μάνθου Παπαρούση;...

Σήμερα αυτό το υπέροχο Κιόσκι, έχει ανάγκη συντηρήσεως και οι Επιτροπές που διαχειρίζονται τα του κληροδοτήματος Αλεξίου και Αγγελικής Πατάζογλου, ας μου επιτραπεί να πω, πρέπει να έχουν σαν πρώτο μέλημά τους τη συντήρηση και τον καλλωπισμό του.

Πέντε είμαστε που ξεκινήσαμε για το Κιόσκι. Μπροστά πήγαινε ο Φάνης Σακελλαρίδης με την αγέρωχη κορμοστασιά του και υπερήφανο βάδισμά του, κουνώντας το αιγυπτιακό εβένινο μπαστούνι του και συνομιλούσε με τον μπαρμπα-Γιάννη τον Καραγιώργο που τον ακολουθούσε. Πίσω τους πήγαινε ο Παπαλούσης (Βασίλειος Πατάζογλου) και πιο πίσω ο Σωτήρης Πατάζογλου (ο δασκαλός μου) κι εγώ.

Ανεβήκαμε στο Κιόσκι και καθίσαμε στα νόντια πέτρινα πεζούλια του, για να χαρούμε τη φθινοπωρινή λιακάδα, αλλά και για ν' ακούμε τις εκπυρσοκροτήσεις των τοποθετημένων στον κάμπο των Κάτω Σουδωνών (Πεδινών) ελληνικών κανονιών και το θόρυβο της μάχης του Καπλακίου. Στον Ελληνοϊταλικό πόλεμο και στην αίσια ή μη έκβαση του πολέμου περιστράφηκε η συζήτησή μας. Ο Φάνης, που διακρίνονταν παντού και πάντοτε για την αθυροστομία του, είχε τον πρώτο λόγο. Ο μπαρμπα-Γιάννης είχε τις αντιρρήσεις του. Κάποια στιγμή ο Φάνης κάπως θυμωμένα λέει στον μπαρμπα-Γιάννη:

— Ξέρω τι θέλεις μπαρμπα-Γιάννη.

— Από κει ανάμεσα, πές μου τι θέλω.

— Θέλεις....., και πρόφερε μια λέξη που δεν γράφεται.

Κάναμε στροφή 180 μοιρών για να μη γελάσουμε μπροστά στον μπαρμπα-Γιάννη.

Πλησίαζε μεσημέρι, όταν πήραμε το δρόμο της επιστροφής. Σταματήσαμε στις κολόνες της εισόδου κοιτάζοντας τα Ιταλικά αεροπλάνα στον πέτρα από τη Βροπίστα ορίζοντα που βομβάρδιζαν το Καπλάκι. Τότε ο Φάνης φώναξε δυνατά:

— Φύγετε, μας έφαγαν οι π...!

Τότε είδαμε πέτρα στα κέδρα του Οικονόμου τρία θεώματα Ιταλικά βομβαρδιστικά αεροπλάνα που πετούσαν χαμηλά με κατεύθυνση την Ορθή Πλάκα και το Χωριό μας. Πανικός δημιουργήθηκε μέσα μας και ασυναίσθητα ακολουθήσαμε το Φάνη που έτρεξε πίσω από το καμπαναριό να καλυφτεί. Γονάτισε κάτω κι έβαλε τις παλάμες των χεριών του προφυλακτώρα στο κεφάλι του. Πίσω και πάνω του έπεσε ο Παπα-

λούσης και πιο πίσω οι υπόλοιποι. Ο φόβος μας ξεχάστηκε για λίγο, όταν ακούσαμε το Φάνη να λέει: «Σιγά Παπά... και πρόφερε δυο λέξεις που ούτε λέγονται και ούτε γράφονται...»

Τα εχθρικά αεροπλάνα πέρασαν με μεγάλο θόρυβο και τότε ακούσαμε τα σφυρίγματα και τις εκρήξεις των βομβών που έπεφταν στο χωριό μας. Η πρώτη έπεσε κοντά στο πηγάδι του Παπαδήμα, άλλη στις λεύκες του Αρίστιππου, άλλη στο κέντρο του Κάτω Μαχαλά και οι υπόλοιπες στα γύρω του χωριού κλαδερά. Νιώσαμε κάποιο τράνταγμα και τη μυρωδιά του πολέμου στα ρουθούνια μας και είδαμε μαύρη σκόνη να υψώνεται στον ουρανό από το κέντρο του Κάτω Μαχαλά. Ο Σωτήρης κι εγώ τρέξαμε αμέσως στον Κάτω Μαχαλά να δούμε τι είχε συμβεί. Το πρώτο που αντικρύσαμε, όταν φτάσαμε στο μεσοχώρι, ήταν το καψαλισμένο και αποκεφαλισμένο —και μένει μέχρι σήμερα— έλατο μπροστά στο αρχοντικό του Βελογιάννη. Έξω από το καμπαναριό είχε τραυματιστεί και έκλαιε η επτάχρονη Ελισσάβετ η κόρη του Τσιέφρου της Γάτσας (Στέφανος Βασδέκης) και η μάνα της η Πανάγιο την είχε πάρει στην αγκαλιά της και την πηγαινε στο σπίτι για τις πρώτες βοήθειες. Στη γωνία του αρχοντικού του Βελογιάννη, σε μικρό ξύλινο σκαμνί κάθονταν ο Μανούσης και επιδιόρθωνε στη λιακάδα ένα παπούτσι. Εκεί τον βοήθηε ένα βλήμα από την έκρηξη της βόμβας που είχε πέσει πιο κάτω στο παλιό διδακτήριο του δημοτικού σχολείου του χωριού μας και τον τραυμάτισε. Του είχε φύγει από τα χέρια το παπούτσι, πονούσε και είχε βάλει τα χέρια του ανάμεσα στα σκέλη του. Μ' όλες μας είδε, κλαίοντας είπε:

— Σωτήρη, με φάγανε... με χτύπησαν εδώ χαμηλά.

— Μη φοβάσαι, θα γίνεις καλά, τόλμησε να του πει ο Σωτήρης. Φωνές και κλάματα ακούστηκαν στο μεσοχώρι. Ήταν η κόρη του η Τώρα (Βικτωρία Ντεκολντέ) που είχε μάθει για τον τραυματισμό του πατέρα της κι έβαλε έκλαιε. Έρθε και τον πήρε για το σπίτι.

Στο καλντερίμι από τη γωνία του αρχοντικού Βελογιάννη μέχρι το σπίτι του Χατζή, ήταν ξεαλωμένοι, νεκροί και τραυματίες αρκετοί στρατιώτες του εφεδρικού λόχου που φιλοξενούσε το χωριό μας. Οι στρατιώτες στεγάζονταν στο παλιό διδακτήριο και στο σπίτι του Χατζή. Εκεί είχαν και το μαγειρείο τους. Την ώρα του βομβαρδισμού έπαιρ-

ναν το μεσημεριανό τους συσσίτιο και ανέβαιναν το έξω από την εκκλησία της Παναγίας καλντερίμι. Εκεί τους βρήκε το μεγάλο κακό. Τρία μέτρα πιο κάτω από το Μανούση, συναντήσαμε τον πρώτο τραυματία που φώναζε αδύναμα: «σκοτώστε με» και προσπαθούσε να μπηξεί την αιχμή της λόγχης του στο στήθος του, για να τερματίσει τη ζωή του. Το τραύμα του ήταν μεγάλο. Από το πίσω μέρος του σώματός του, είχαν βγει και ξεπλωθεί στο καλντερίμι αρκετά έντερα του. Σε λίγο άφησε την τελευταία του πνοή. Πιο κάτω βογγητά, κλάματα, φωνές, θόρυβος. Τραυματισμοί έπαιρναν τους τραυματίες και τους νεκρούς.

Με ραγισμένη την καρδιά για όσα βλέπαμε —τα δώρα του πολέμου— δρασκελίσουμε το κατώφλι του παλιού διδακτηρίου. Το ίδιο κατώφλι είχαμε δρασκελίζει πάλι μαζί 13 χρόνια πριν. Δάσκαλος ο Σωτήρης, μαθητής της πρώτης τάξης εγώ. Τα τελευταία χρόνια, με τη φροντίδα του δασκαλόκοσμου του χωριού μας και του καθηγητή των μαθηματικών του ημιγυμνασίου μας, Σωτήρη Τζιμόπουλου, η αίθουσα του διδ/ρίου είχε διαμορφωθεί σε αίθουσα θεάτρου με μόνιμη σκηνή και σκηνικά. Τα τελευταία ήταν έργο του τότε αδιόριστου δασκάλου Κώστα Βαζώκα από το Κατέσσοβο.

Η βόμβα είχε γκρεμίσει το κέντρο της αίθουσας. Η στέγη στη είσοδο και στη σκηνή, δεν είχε πέσει. Σκόνη κάλυπτε όλη την αίθουσα. Προχωρήσαμε με προσοχή μέσα στα χαλάσματα και κάποια στιγμή είδαμε πάνω στη σκηνή να κάθεται στην πολυθρόνα του Δαουδή-ο Φίλιππος Δαουδής δάσκαλος του χωριού μας πριν από το Σωτήρη ένας στρατιώτης κρατώντας με το αριστερό χέρι στα γόνατά του την γεμάτη με φασουλάδα καραβάνα και με το δεξί το κουτάλι. Δεν κουνιόνταν και μας κοίταζε κάπως παράξενα. Άκουσα το Σωτήρη να λέει: «Μπα, ο κόσμος καίγεται και αυτός τρώει.» Από τα παρασκήνια ανεβήκαμε στη σκηνή. Το κρανίο του στρατιώτη είχε κοπεί στα δυο και το πίσω κομμάτι είχε πέσει στο ξύλινο δάπεδο της σκηνής. Με δακρυσμένα μάτια αφήσαμε την αίθουσα και τον τόπο της καταστροφής. Είχαμε πάρει την πρώτη του πολέμου... γεύση.

Πήραμε το δρόμο για τα σπίτια μας. Η καμπάνα της Παναγίας χτυπούσε πένθιμα. Ο Μανούσης, το πρώτο ντέφι του Ζαγοριού, δεν υπήρχε πια.

Νοέμβρης 1992

Ποιήματα

Αρνητική Αλλαγή...

Πούναι το ψηλό δάσος που σου μίλαγε
κι η κοντή γλυκομηλίτσα που σε φίλαγε.
Τάχα λάθος πήρες δρόμο σε νεκρότοπο
κι άλλο μέρος βλέπεις μπρος σου μαύρο αλλότροπο;...

Πούναι η αγκάλη του Πλατάνου που σε πλάνευε,
της γλυκοπηγής το Νάμα που σε μάζεψε.
Τάχα βρέθηκες σε ξένα μέρη αγνώριστα
ξωτικά που τριγυρνάνε κι όρνια ακόρεστα;...

Πούναι τα καλά τα μύρια που σου χάριζε
κάθε φυλλωσιάς η χάρη που στραφτάλιζε;
Τώρα ένα άψυχο αντικρύξεις κόσμο κέρνιο
που τη γης πάει να ξαλλάξει σ' άχαρη έρημο!..

*

Στη Σπηλιά του Κύκλωπα...

Η θάλασσα

πρόστιχη

φτηνή

τσαλακωμένη

ταπετσαρία

μπρος στο Νησί του Αξενου Κύκλωπα.

Κι εκεί ανύποπτος αναζήτησα

ο καϊμένος

καταφύγιο, φιλοξενία

και μια ξεστή καρδιά

να με καλωσορίσει...

Ω! το φεγγάρι απ' τις αντικρινές κορφές

ξεπρόβαλε ολοπόρφυρο, απειλητικό.

Δεν μου προσέφερε τη Γαλήνη

δεν μούδωσε ότι λαχταρούσα

μιαν Ελπίδα ή Συμβουλή.

Ετσι ξεγελάστηκα και μπηκά

στη χαίνουσα σπηλιά.

Κι εκεί χάθηκα

αναλώθηκα αδίκως

ο καϊμένος!..

Στη Σέριφο, Αύγουστος 1962

*

Νύχτα στο βουνό...

— Ψηλά η σελήνη γελαστή μέσα στο Χάος αστράφτει.
Πωπή κατέχει το βουνό που μοιάζει να φωνάζει
ήχους απόκρυφους, γλυκούς που ο νους δειλά ξεθάφτει
και τούτη αποκάλυψη μπορεί να τον δαμάζει...

— Γλυκό το φεγγαρόφωτο σαν αστερένια Ελπίδα
έτσι στιγμές που φανερά την αίσθηση μαγεύει.
Κι ο διάττοντας που διάβηκε σαν φωτεινή βολίδα
αζή του πήρε την ψυχή που σ' αχανή αλαργεύει...

— Ποια είναι κείνα τα ισκιώματα που μεταξύ τους παίζουν
ηλά-λιγνά ως απέρριττα σα νάναι φίνα δένδρα;
θέμε - δεν θέμε πειστικά μετρούν και μας αρέσουν
και δούλη κάμνουν την καρδιά από σκληρήν αφέντρα....

*

Παίρω το σάκκο μου απ' εδώ...

Εδώ είναι η βουερή ακτή με τα πολλά καλά της
ια εγώ δεν την ετίμησα και δεν την εκτιμώ.
Τοτέ δεν έφτασα ως εδώ σαν πρόθυμος πελάτης

κι είμαι σαν ένας άμοιρος και παρεπιδημώ...

Εδώ είναι η θάλασσα η πλατειά με το σπουδαίο βάθος
που δεν μ' αρέσει να παίνω σαν φίλος κι εραστής.
Ποτέ δεν μούγινε κρυφό και φανερό μου πάθος
κι άλλων καϊμών καμώματα είμαι ο τραγουντιστής...

Παίρω το σάκκο μου απ' εδώ και πάω γι' άλλον τόπο
πούναι τα δένδρο-βότανα που τα βουνά κοσμούν.
Βρήκα για τη μικρή ψυχή μου εγώ τον πλώσω τρόπο
που λίγοι ακόμα μα οι πολλοί σ' αύριο θα προτιμούν...

ΣΠΥΡΟΣ ΚΩΝ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΝΥΧΤΩΜΕΝΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

(Δεν είμαι τίποτε άλλο, πέρα απ' όνα ερειπωμένο
άντρο, που ενδημεί μέσα του ακαταμάχητος ο τρόμος)

Μια γελάει

και μια να κλαίει

μπονχτισμένο από φόβο

το φεγγάρι.

Σαλιγκάρι ξαγλυστράει

ορατό στην κουπαστή.

Τι τσιρίζει το ανίδεο ξενύγρι

αδραγμένο απ' τις δόλιες

αντιφάσεις;

Τι στριγγλίζουν

τι ανάθεμα βροντάνε

κι έτσι δα χασκογελάνε,

πως τα βούκινα σαλπίζουν

πληγωμένους κομπασμούς;

Ως προς τι αυτός ο οίστρος

και οι κούφιεσ ιαχές;

Ποιός σ' αλήθεια εδώ βροντάει

δίχως καν ν' αποκριθεί;

Στο κατώφλι της ψυχής μου

ποιός επίμονα βροντάει;

Φουσκωτά για ζουλιγμένα

σερπετά ή ορθωμένα

από σμάλτο

είτε γήινο

από χρυσό ή τετρακότα

τα καμμένα τ' ανθρωπάκια

τι εξαισία μπεμπερίζουν

μεσ' της φάρμας

τα πολύκροτα λαμπιόνια!

Πως γυρίζουν κορυδοσμένα

κωμικά λεηλατημένα

στο σφυγμό της τεθλασμένης πολιτείας,

πως κολλάνε ναρκωμένα

μεσ' της νύχτας

το αφίστομο βυζί!

Φλομαμένο από φόβο

να εκπέμψει βιάιο σήριαλ

στις αόματες ουρές,

με τριμμένη ρεδιγκότα

και ημίψηλο καπέλλο

ποδεμένο με «Αντίτις»

και με μάσκα αερίων,

σ' ένα δάσος από τοίχους,

από χέρια

γαζωμένα στα παρβάζια

από μάτια διασταλμένα

κι από έναθρες κεραίες,

μεθυσμένο σουλατσάει

τ' αφερέγγιο φεγγάρι.

Κι ένα γέλιο γκρεμισμένο

σαν ξεφτίδι ανεμίζει

στον ιστό της πολιτείας

που τη βλέπεις φωτισμένη

αλλά νοιώθεις πως δε ζει!

ΦΩΚΙΩΝ ΙΩΑΝΝ. ΚΑΨΑΛΗΣ

Υπόμνημα του Ελληνικού Ορειβατικού και Χιονοδρομικού Συλλόγου Παπίγκου για την προστασία του περιβάλλοντος στο Ζαγόρι

ΠΑΠΙΓΚΟ 4 Οκτωβρίου 1992

Προς
τον κ.κ. Νομάρχη Ιωαννίνων
Ιωάννινα

Θέμα: «Ο Δρόμος προσπελάσεως Βοσκοτόπων Κοινοτήτων Βραδέτου και λοιπών»

Περιήλθε εις γνώση ημών το υπ' αριθ. 312/22-8-1992 έγγραφο της Κοινότητας Βραδέτου και των συνυπογραφομένων Προέδρων των Κοινοτήτων Τσεπελόβου, Καπεσόβου, και Κουκουλίου, με αίτημα την περαιτέρω διάνοιξη του δρόμου για την προσπέλαση των βοσκοτόπων.

Δεν επιθυμούμε να υπεισέλθουμε στα επί μέρους προβλήματα των αναφερομένων κοινοτήτων, αν υπάρχουν, μας προξενεί όμως εντύπωση η απόφασή των να ολοκληρώσουν το ταχύτερο δυνατόν την διάνοιξη και το τέγμα προφανώς του αρξαμένου δρόμου, υπό το πρόσχημα ότι ο σκοπός του έργου αυτού είναι η βελτίωση των βοσκοτόπων.

Η έκταση των θερινών βοσκών των εν λόγω κοινοτήτων είναι γνωστή καθώς και η χωρητικότητα αυτών, αλλά ο σημερινός αριθμός των προβάτων και των γιδιών απέχει πολύ από τον αριθμό των περασμένων χρόνων, και είναι γνωστός εις την αρμοδία υπηρεσία της Νομαρχίας και ως εκ τούτου για μας οι προβαλλόμενοι λόγοι της διανοίξεως του αναφερομένου δρόμου αποτελούν φενάκη.

Ως προς τον ισχυρισμό των ότι η σκοπιμότητα του δρόμου θα συντελέσει στην αύξηση της επιτηρήσεως της προστασίας της Πανίδας και της Χλωρίδας, οι πληροφορίες που μέχρι σήμερα έχουμε συγκεντρώσει μαρτυρούν ότι οργιάζει η λαθροθηρία.

Το χωριό μας το Πάπιγκο αποτελεί το άκρο δυτικό τμήμα του Δυτικού Ζαγορίου, ευρίσκεται εντός του Πυρήνος

του Εθνικού Δρυμού Πίνδου (ΒΙΚΟΥ-ΑΩΟΥ) με την υπέρθενη αυτού Νοτιοανατολική πλευρά συνορεύει με τις εν αρχή κοινότητες, είναι όμως ευτύχημα για το τμήμα αυτού του Ζαγορίου, με την ειδική ονομασία Τυμφαία Πίνδος, που η αναφερόμενη περιοχή διαθέτει αυτόν τον μοναδικό πλούτο, ίσως σε παγκόσμια κλίμακα, γιατί και ιδρύθηκε ο Εθνικός Δρυμός Πίνδου (ΒΙΚΟΥ-ΑΩΟΥ) βάσει αξιολόγησης μελέτης, για την αξιοποίηση του Ορεινού όγκου της Τυμφαίας Πίνδου, που ο κανονισμός λειτουργίας του εδημοσιεύθη στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως το παρελθόν έτος 1985 και αναμένεται η λειτουργία αυτού για την υλοποίηση των προτινόμενων έργων, και όσων συμπληρωματικώς ήθελον προταθή. Η περιμετρική δε ζώνη του αναφερομένου Δρυμού περιλαμβάνει αρκετές εκτάσεις των εν αρχή μνημονευόμενων κοινοτήτων.

Οι πόλοι έλξεως του χωριού μας, συνετέλεσαν να παρουσιάζεται κάθε χρόνο αυξημένη τουριστική κίνηση, την πρωτεύουσα όμως θέση κατέχει η καθαρώς Ορειβατική τοιαύτη, με την από 20ετίας και πλέον λειτουργία του Ορειβατικού Καταφυγίου, δεύτερο κατά σειρά στην κίνηση του Ορειβατικού καταφυγίου του Ολύμπου, με την αθρόα συμμετοχή κάθε χρόνο Ορειβατών κυρίως από Ευρωπαϊκά Κράτη και άλλων μη Ευρωπαϊκών Κρατών, οι οποίοι εν τω συνόλω υπεραμύνονται της αυστηρής τηρήσεως του Περιβάλλοντος, την με κάθε τρόπο αποφυγή έστω και μικρών αλλοιώσεων, με κίνδυνο να επέλθουν ανεπανόρθωτες ζημιές και στη λειτουργία ακόμη του Δρυμού και διακηρύσσουν ότι θα απαλειφθή οριστικώς από τα επί μέρους Ορειβατικά Σωματεία της Ευρώπης και τα Πρακτορεία των Εκδρομών πάσα τυχόν εις το μέλλον εκδρομή με

στόχο την Τυμφαία Πίνδο (Παρακλάδι του κυρίου Όγκου του βουνού Πίνδος).

Με τις προϋποθέσεις αυτές κ. Νομάρχα, που περιληπτικώς αναφερόμεθα, υποβάλουμε δια του παρόντος την παράκληση όπως αναστείλλετε πάσα περαιτέρω εργασία, του αναφερομένου έργου, και ευχαρίστως μία επίσκεψή σας στο Πάπιγκο θα συντελέσει εις να μορφώσετε μια ολοκληρωμένη εικόνα των ιστορουμένων δια την Τυμφαία Πίνδο.

Ο Πρόεδρος
Δημ. Χριστοδούλου
Ο Γεν. Γραμματέας
Κων. Σκούρτης

ΕΥΘΥΜΕΣ ΤΣΕΡΒΑΡΙΩΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΕΥΡΙΠΙΔΗ ΝΤΙΝΑΛΕΞΗ

Κάποια Χριστούγεννα ο φίλος μου ο Τολάκης είχε πάει στα Γιάννινα κι αγόρασε ένα λαχείο απ' αυτά που τώρα λένε κρατικά, τότε τάλεσαν αλλιώς. Εγώ σταμάτησα να παίρνω γιατί δεν κέρδιζα ποτέ. Στο λεωφορείο που έρχονταν από τα Γιάννινα στο Τσερβάρη ήταν τότε εισπράκτορας ο Τάσιος ο Καλτσάς, κληρονόμος κι αυτός στο χωριό μας. Από γαμπρούς και κληρονόμους άλλο τίποτα. Εκεί που έβγαζε εισπήτρια πήρε το μάτι του τον Τολάκη, που καθόταν στο μπροστικό κάθισμα, να έχει βγάλει ένα λαχείο και να το κοιτάει, ποιός ξέρει τι ονειρευόταν. Ο πεινασμένος καρβέλια ονειρεύεται. Ο Τάσιος στα γρήγορα σημείωσε τον αριθμό του λαχείου χωρίς αυτός ο αντίχριστος να το καταλάβει. Σε κένα δυο μέρες γινόταν η κλήρωση. Ήμασταν μαζεμένοι στο μαγαζί κι ήρθε κι ο Τάσιος ο Καλτσάς με μια κόλλα γραμμένη με αριθμούς. Ρώτησε ποιός έχει λαχεία, γιατί άκουσε την κλήρωση και σημείωσε τους αριθμούς. Όσοι ήμασταν εκεί όλοι σχεδόν είχαμε λαχεία. Κοιτάξαμε, δεν έπεσε σε κανένα τίποτα. Αυτός ο πονηρός όλο και σαν ν' άκουσε τον αριθμό του, αλλά το λαχείο δεν τόβγαλε απ' την τσέπη.

— Τι έγινε, Τολάκη, κέρδισες τίποτα, του είπε κάποιος.
— Μπα, τίποτα.
— Έχεις λαχείο; του λέει ο Καλτσάς. Όσα δεν πέτυχαν τα αγοράζω εγώ. Το πουλάς, Αποστόλη, να σου δώσω 200 δραχμές. Όχι γίνεται, όχι δεν γίνεται, τούπε να του δώσει 500 δραχμές, όλο και το σκέφτονταν. Και οι 500 δραχμές ήταν πολλές και κάτι άκουσε για τον αριθμό του. Αφού έκασε λίγο, τον βλέπουμε σηκώθηκε κι έφυγε πρώτα σιγά-σιγά κι ύστερα τόβαλε στα πόδια σαν να τούβαλαν νέφτι. Βγήκαμε όλοι απ' το μαγαζί ν' ακούσουμε τι θα γίνει, γιατί το σπίτι του είναι απέναντι. Με λίγα λόγια μας είπε ο Τάσιος τι έγινε, αλλά φοβόταν μη πάθει τίποτα ο Τολάκης και βρει το μπελά του.

— Τάσιο, του λέω, δεν έχει ανάγκη αυτός ο κερατάς και στον μύλο να τον ρίξεις θα βγει ζωντανός.

Καμιά φορά ακούμε:
— Ρίνα, Ρίνα, που είστε δεν ακούτε;
— Τι θέλεις, Τολάκη μου, και φωνάζεις;
— Που είναι τα παιδιά, μέσα στο σπίτι; Βγάλα γρήγορα έξω, δεν ακούς τι σου είπα;

Είχε στα χέρια του μια αγκαλιά ξύλα. Της γυναίκας, όποιος γυναίκα και να ήταν, της ήρθε καταρροή.

— Θα το κάψω το ρημάδι. Θα τουβάλω φωτιά.
— Βρε Τολάκη, έλα στα συγκαλά σου, τι συνέβη, τι έπαθες;
— Βγάλε τα παιδιά έξω. Γινήκαμε πλούσιοι, Ρίνα, μας έπεσε το λαχείο.

Τα καμήνα τα παιδιά, ο Γιάννης κι η Αναστασούλα, άκουσαν το τζιαβαλιό που έκανε ο πατέρας του και βγήκαν τρομαγμένα στην πόρτα.

— Τι λαχείο λες, ορέ πατέρα, του λέει ο Γιαννάκης. Ούτε αριθμός δεν ταίριαζει, εμείς ακούσαμε στο ράδιο όλους τους αριθμούς. Ε! Τότε βγήκε στον οβόρο κι έβαλε μια φωνάρα:

— Άιντε, ορέ Τάσιο, μαζί με την παρέα σου, θα μου το πληρώσετε αυτό.

Εκλογικός κατάλογος της Επαρχίας Ιωαννίνων ΧΩΡΙΟΝ ΜΠΑΓΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Αύξ. αριθ.	Επώνυμον	Όνομα	Όνομα πατρός	Μόνιμος κατοικία	Επάγγελμα	Ηλικία
133.	Σταυρίδης	Παντελής	Κωνσταντίνος	Χανιά	έμπορος	59
134.	Σταυρίδης	Γεώργιος	»	»	αργυραμοιβός	51
135.	Σταυρίδης	Θωμάς	Παντελής	»	υποδηματοποιός	27
136.	Σταυρίδης	Αποστόλου	»	Αμερική	υπάλληλος	35
137.	Σταυρίδης	Νικόλαος	Ιωάννης	Ιωάννινα	ξαχαροπλάστης	27
138.	Σταύρου	Ηλίας	Σταύρος	Σμύρνη	αρτοποιός	47
139.	Σταύρου	Αλέξιος	Κωνσταντίνος	Ρουμανία	»	74
140.	Στυλιδής	»	Γεώργιος	Σάμος	ιατρός	67
141.	Στυλιδής	Θεοχάρης	Αναγνώστης	Μπάγια	αρτοποιός	69
142.	Στυλιδής	Φίλιππος	Θεόδωρος	Σμύρνη	έμπορος	37
143.	Σωτηρόπουλος	Θωμάς	Σωτήριος	Θεσσαλονίκη	παντοπώλης	51
144.	Σωτηρόπουλος	Κωνσταντίνος	»	»	νομικός	86
145.	Τζαμίχας	»	Δημήτριος	Μπάγια	ιατρός	41
146.	Τελώνης	Νικόλαος	Γεώργιος	Ν. Υόρκη	υπάλληλος	26
147.	Τζιμόπουλος	Λεωνίδας	Κωνσταντίνος	Μπάγια	παντοπώλης	77
148.	Τζιμόπουλος	Ιωάννης	Χριστόδουλος	Νύσσα	υπάλληλος	74
149.	Τζιμόπουλος	Φίλιππος	Θεοχάρης	Μπάγια	γραμματεύς	42
150.	Τζίμος	Μιχαήλ	Θεόδωρος	»	στρατιώτης	25
151.	Τζίμος	Μιχαήλ	Δημήτριος	»	παντοπώλης	29
152.	Τζίμος	Νικόλαος	Παντελής	Θεσσαλονίκη	υπάλληλος	31
153.	Τζίμος	Θεμιστοκλής	Θεοφάνης	Κάϊρον	ζωγράφος	40
154.	Τζίμος	Θεοφάνης	Μιλτιάδης	ΜΠΑγια	αρτοποιός	43
155.	Τζίμος	Κωνσταντίνος	Παντελής	Σμύρνη	παντοπώλης	43
156.	Τζίμος	Νικόλαος	Θεοχάρης	Κωσταντζα	έμπορος	46
157.	Τζίμος	Δημήτριος	Κωνσταντίνος	Μπάγια	»	69
158.	Τζίμος	Αριστέιδης	Αναστάσιος	»	αρτοποιός	67
159.	Τζίμος	Θεοχάρης	»	»	»	74
160.	Τζίμος	Θεόδωρος	Γεώργιος	Ναζλή	έμπορος	74
161.	Τόλης	Βασίλειος	Χρόνης	Πλοέσι	υπάλληλος	26
162.	Τόλης	Χρόνης	Χριστόδουλος	Μπάγια	μουσικός	59
163.	Τόλος	Ιωάννης	»	»	εργάτης	40
164.	Τόλος	Χριστόδουλος	Ιωάννης	»	στρατιώτης	34
165.	Τσαβάκας	Παντελής	Πολυχρόνης	Αθήναι	αρτοποιός	69
166.	Τσεργαλής	Σωτήριος	»	Μπάγια	εργάτης	79
167.	Τσεργαλής	Γεώργιος	»	»	ποιμήν	29
168.	Τσέρης	Δημήτριος	»	»	στρατιώτης	66
169.	Τσέρης	Μιχαήλ	Κωνσταντίνος	»	έμπορος	28
170.	Τσέρης	Θεόδωρος	Δημήτριος	Ιωάννινα	υπάλληλος	69
171.	Τσέρης	Αλέξιος	Ιωάννης	Μπάγια	καθηγητής	81
172.	Χαρισιάδης	Γαληνός	Πέτρος	»	διδάσκαλος	69
173.	Χατζηαποστόλου	Γεώργιος	Δημήτριος	Σμύρνη	»	45
174.	Χατζηγιάννης	Θεοφάνης	Δημήτριος	Μπάγια	αρτοποιός	33
175.	Χατζηγιάννης	Κωνσταντίνος	Δημήτριος	Βουκουρέστιον	»	35
176.	Χρηστίδης	Αναστάσιος	Χρήστος	Ναζλή	ξενοδόχος	59

ΝΕΑ ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Στη νέα Ζαγορίσια επιστήμονα Καλλιρρόη Σακελλαρίου, ιατρό πνευμονολόγο, κόρη του αείμνηστου οδοντίατρου Γιάννη Σακελλαρίου από την Καλουντά, που πρόσφατα άνοιξε ιατρείο στην πόλη των Ιωαννίνων για να προσφέρει τις υπηρεσίες της ως ιατρός πνευμονολόγος, εκφράζουμε τα θερμά μας συγχαρητήρια και ευχόμεστε κάθε επιτυχία.

«Το ΖΑΓΟΡΙ μας»

ΤΟ ΔΙΠΛΟ ΤΕΥΧΟΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΜΑΣ

Για λόγους τεχνικούς αλλά και γιατί συμπίπτει η κυκλοφορία του περιοδικού μας παραμονές των Χριστουγέννων, αποφασίσαμε να είναι διπλό αυτό το τεύχος κι έτσι οι ξεγυμνωμένοι συμπατριώτες μας θα έχουν μια ευχάριστη συντροφιά για τις γιορτές διαβάζοντας «Το ΖΑΓΟΡΙ μας» με πλούσια ύλη και με όλα τα νεότερα από την πατρίδα.

Η Σ.Ε.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ
ΣΤΗΝ ΕΛΑΤΗ

Μεγάλη επιτυχία είχε η διοργάνωση και πραγματοποιηθείσα στην ΕΛΑΤΗ πολιτιστική εκδήλωση, στις 31 Οκτωβρίου στον ξενώνα «Ελάτη».

Από νωρίς κατακλείσθη η αίθουσα με παρέες Ελατινών, με συγχωριανούς γνωστούς σε όλους μας και η ξεστή και εγκάρδια ατμόσφαιρα άναψαν το κέφι και την διάθεση για κουβέντα. Είχαμε επίσης και δύο ομιλητές.

Το εκπαιδευτικό κ. Αγησίλαο Ξυνό που με μια εμπειριστάωμένη και ενδιαφέρουσα ομιλία μας έκανε μια ιστορική αναδρομή του ωραίου μας χωριού από τις ρίζες του μέχρι πρόσφατα, και τον Βασ. Μάργαρη συγγραφέα και δημοσιογράφο που μας διάβασε ένα ιστορικό αλλά και περιβαλλοντολογικό οδοιπορικό του πανέμορφου Ζαγοριού. Δόθηκε έτσι η ευκαιρία στους παρευρισκόμενους Ελατινούς να ανταλλάξουν ενδιαφέρουσες απόψεις για την τουριστική και λοιπή ανάπτυξη του χωριού και να συσφίξουν από την άλλη μεριά τους δεσμούς και τις σχέσεις μεταξύ τους. Ο ωραίος μπουφές και η πολιτισμένη ζαγορίτικη ατμόσφαιρα οι σπουδαίες ομιλίες και το σοβαρό ενδιαφέρον για ανταλλαγή απόψεων των συνδαιτημόνων υπήρξε το κέρ-

δος μιας αξέχαστης βραδιάς.

Αξίζει, τέλος να επαινεθεί η συγινετική πρωτοβουλία αρκετών Ελατινών να προσφέρουν λίγα ή περισσότερα χρήματα με σκοπό την παραπέρα ανάπτυξη του χωριού.

Θερμά λοιπόν συγχαρητήρια πρέπει να πούμε στον «πολιτιστικό σύλλογο Ελάτης» που διοργάνωσε στην παραπάνω όμορφη σάναξη, αλλά και στην κοινότητα του χωριού που συμπαραστάθηκε στην πρωτοβουλία του πολιτιστικού συλλόγου.

B.M.

Αρχαιερείες Πολιτιστικού
Συλλόγου Ελάτης

Τον Αύγουστο έγιναν οι Αρχαιερείες στην Ελάτη για την εκλογή του Νέου Δ.Σ. το οποίο συγκροτήθηκε σε σώμα όπως παρακάτω:

- 1) Βεατρίκη Φιλίππου Πρόεδρος
 - 2) Δεματάτης Απόστολος Αντιπρόεδρος
 - 3) Αλέκος Γιαννακόπουλος Γραμματέας
 - 4) Δημήτριος Παπαγιαννίδης Ταμίας
 - 5) Φρίξος Θεοχάρους Μέλος Εξελεγκτική Επιτροπή
- 1) Ιωάννης Θεοδώρου

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ

ΝΤΙΝΟΣ Γ. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ

Στο μακρινό Άμστερνταμ αρραξοβόλησε, για πάντα, ένας πλοίαρχος από το Ζαγόρι: Ο Κάτω-Σουδενιώτης ΝΤΙΝΟΣ ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ, 78 χρόνων. Δεν ξέρω αν η ορεινή περιοχή μας είχε άλλον. Οι Ζαγορίσιοι δεν τάχουμε και τόσο καλά, με τις ανοικτές παραγμένες θάλασσες. Για το Ντίνο, αποφάσισε η συγκυρία: Δάσκαλος ο πατέρας του στην Ύδρα, προσωπικότητα που έγραψε ιστορία στο νησί, φίλος της μεγάλης οικογένειας των Κουντουριωτών, έφερε το γιό του εκεί, τον έγραψε στη Σχολή Εμποροπλοίαρχων και στα 17 του χρόνια, τελειώνοντας τη Σχολή το 1931, μπάρκαρε στα καράβια του εφοπλιστή Χατζηλίλα. Για σαράντα και πάνω χρόνια, αφού πολύ γρήγορα έφθασε στο βαθμό του πλοίαρχου, όργωσε όλες τις θάλασσες και τους ωκεανούς του κόσμου, σε δύσκολα κι επικίνδυνα χρόνια. (Από το στόλο των 30 καραβιών Χατζηλίλα, τα 21 βυθίστηκαν στα χρόνια του πολέμου).

Στο μικρόκοσμο του χωριού, τα ταξίδια του, όπως τα περιέγραψε στα γράμματά του προς τη γριά μάνα του και την αδερφή του, φαντάζανε παραμύθια. Κι όταν με το τέλος του πολέμου, το 1947, γύρισε στο χωριό 33χρονος πλοίαρχος πια, γέλασε το σπιτικό του κι αναγύλασαν οι δικοί του, που ζούσαν χρόνια ολόκληρα, αγκαλιά με το φόβο. Όμορφος και με μια παράξενη γαλήνη στα μάτια του, παρά τις φουρτουνιασμένες θάλασσες, που χρόνια αντικρύζανε.

Λάτρης του χωριού, δεν έχανε την ευκαιρία, όποτε δινόταν, να γυρίζει. Το 1955 ήρθε μαζί με την κοπέλλα, μια Ολλανδέζα, που έγινε η σύντροφός του και παντρεύτηκε στα Σουδενά του, παραδοσιακά. Το 1972, σε ηλικία 58 ετών, συνταξιοδοτήθηκε, λόγω σοβαρού καρδιακού επεισοδίου, που του συνέβη σ' ένα Ιταλικό λιμάνι.

Παρά τις συμβουλές των γιατρών, σχεδόν κάθε χρόνο, γύριζε στην Ελλάδα, μαζί τα παιδιά του. «Να γνωρίσουν και να δεθούν με το τόπο μας και το χωριό μας» έλεγε.

Το φετινό καλοκαίρι ήταν το τελευταίο. Λες και το διαισθανόταν. Τη μέρα της αναχώρησης, φωτογραφήθηκε στην οξώπορτα του πατρικού. Γύριζε και ξαναγύριζε τα δωμάτια, τα κατώγια. Αγκάλιαζε και χαιδευε με τη ματιά του, τις κρεμασμένες φωτογραφίες των γονιών του. Και δακρυσμένος, ο θαλασσόλυκος, είπε στην αδερφή του: «Δεν πιστεύω να το ξαναδώ το σπίτι μας, Λευτεριά». Κι έτσι έγινε... Στις 6 Νοέμβρη, έγινε η κηδεία του σε ξένη γη. Ένας ακόμη καλός πατριώτης και συγχωριανός έφυγε. Ας είναι ελαφρύ και φιλόξενο το χώμα του μακρινού Άμστερνταμ, που τον σκέπασε.

B.T.

ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΟΠΟ

2) Μάρκος Ταλιαδώρος

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ

Με ιδιαίτερη χαρά και συγκίνηση οι απανταχού Ελατοφοροπότες πληροφορήθηκαν ότι ο Αθανάσιος Απ. Τζορμπάτζης αποφάσισε την ανέγερση από θεμέλιο του Ιερού Ναού των Ταξιαρχών στο χωριό μας. Πρόκειται για την εκκλησιούλα που είχε χτίσει τα 1823 η οικογένεια Τζορμπάτζη, η οποία και κατέρρευσε πριν από αρκετά χρόνια. Στην ίδια θέση ο ευσεβής Θανάσης θα χτίσει με δικά του έξοδα νέο περικαλλή ναό, ώστε να ταιριάζει δίπλα στον ιστορικό και παραδοσιακό ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου. Διακαής πόθος όλων των χωριανών είναι να αρχίσουν γρήγορα οι εργασίες και να ολοκληρωθεί σύντομα η ανέγερση, ώστε η νέα όμορφη εκκλησιούλα να λειτουργήσει ανήμερα των Ταξιαρχών το 1993.

Μαθηαίος Οικονομίδης

ΔΑΣΙΚΑ ΕΡΓΑ ΣΕ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ

Από τη Δασική Υπηρεσία Νομού Ιωαννίνων δημοπρατήθηκαν, και άρχισε η εκτέλεση διάφορων δασικών έργων σε κοινότητες της περιοχής μας και συγκεκριμένα στις κοινότητες Λάϊστας και Κήπων.

α) Στη Λάϊστα: Κατασκευή φράγματος δαπάνης 6,6 εκατομμυρίων δραχμών. Διάνοιξη δασικών δρόμων στα δημόσια συμπλέγματα οδοστρωσίας δασικών δρόμων, κατασκευή σωληνωτών οχετών κλπ.

β) Στην κοινότητα Κήπων: Διευθέτηση χειμάρρου δαπάνης 1,8 εκατομμ. δραχμών.

Σ.Θ.

ΚΛΟΠΗ ΣΤΗ ΒΩΒΟΥΣΑ

Άγνωστοι, πιθανότατα Αλβανοί λαθρομετανάστες, διέρρηξαν το δασοφυλάκιο στη Βωβούσα και έκλεψαν 25 κουβέρτες και δύο στρώματα.

Έρευνες για την ανακάλυψη των δραστών κάνει το Αστυνομικό Τμήμα Μετσόβου. Τελευταία τα κρούσματα κλοπών στην περιοχή μας πολλαπλασιάστηκαν και αυτό πολύ μας ανησυχεί. Θα πρέπει να ενταθούν τα μέτρα προστασίας.

ΜΝΗΜΕΣ ΑΓΑΠΗΣ

Στην Βιργινία Γκζίκη

«Μοίρα των θνητών πορεία διατοντών οι μέρες μας στη Γη»

«Ήσουν γλυκειά μάνα, καλή μας Βιργινία, Πάγκαλλη, Δυνατή, και Γενναία. Έτσι ευτυχισμένη σε θυμώσατε εμείς οι «φίλες της Αγάπης» γελώντας, εγκάρδια, κοινωνική, να σκορπάς διακριτικά γύρω σου εκείνο το πολύτιμο άρωμα της ευγένειας σου και της καλοσύνης, εκείνο το σπάνιο άρωμα της ψυχικής αρχοντιάς...

Έτσι σε περιμέναμε και φέτος, περιμέναμε τα βήματα της καρδιάς σου, τα βήματα της αγάπης σου, ευγενεστάτη αρχόντισσα της Ηπειρωτικής Γης. Μα εσύ έφυγες για άλλους κόσμους, ουράνιους όμορφους, παραδεισένιους, ίσως γιατί η γήινη ευτυχία σου, στάθηκε πολύ μικρή για το ανάστημά της καρδιάς σου!

Αιώνια η μνήμη σου.

Για τις «Φίλες της Αγάπης»
Ειρήνη Γκέσκου

ΔΙΔΑΞΗ

ΣΥΜΠΑΤΡΙΩΤΙΣΜΟΣ ΜΑΣ

Στις 11 Νοεμβρίου στην πόλη των Ιωαννίνων και στην αίθουσα τελετών της Ζωσιμαίας Παιδαγωγικής Ακαδημίας δόθηκε με μεγάλη επιτυχία η εισήγηση-μάθημα από τη συμπατριώτισσά μας κ. Αμαλία Βλαχοπούλου Οικονομικού λέκτορα της Κλασικής αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων με τίτλο «Το ιερό της Δωδώνης».

Η εισήγηση συνοδεύονταν και από προβολή έγχρωμων διαφανών. Ανάλογη εκδήλωση με θέμα γύρω από τα αρχαιολογικά του Ζαγοριού ελπίζουμε να έχουμε τον επόμενο χρόνο, από τη συμπατριώτισσά μας καθηγήτρια, Σ.Θ.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΜΕΓΑΛΩΝ
ΕΥΕΡΓΕΤΩΝ
ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΩΝ (ΔΟΒΡΑΣ)
ΜΕΧΡΙ ΤΟ 1992

- 1) Βασιλική Μπουρδύγκλα (το 1820 άφησε το σπίτι της στην Εκκλησία να χρησιμοποιείται για ξενώνας, πιθανώς το λεγόμενο κοτόσι πάνω από τον Άγιο Νικόλαο).
- 2) Θεόδωρος Σαχίνης (το 1857 άφησε στο χωριό το κτήμα του στο Κάραγατς της Ανδριανούπολης).
- 3) Αλέξιος Ιωάννου ή Στεργίου (1888, άφησε στο χωριό 3.200 εκκοσφραγικά).
- 4) Κωνσταντίνος και Γεώργιος Ρόγκας (1888, έχτισαν καινούργιο σχολείο στο χωριό).
- 5) Αλέξιος Γερομύχας (άφησε στην εκκλησία Δοβράς, το μισό από το σπίτι του στα Γιάννενα) το έτος 1890.
- 6) Βασιλική Κατσιούλη (δωρίσε το σπίτι της στην εκκλησία όπου σήμερα το Ιατρείο).
- 7) Πολυχρόνης Γκωλέτσας (1900 έδωσε 1.000 φράγκα χρυσά για τα σχολεία, και το 1906 άλλα 50 εκκοσφραγικά).
- 8) Θεοχάρης Παπάζογλου (1911, 6.000 χρυσά φράγκα για τα σχολεία Δοβράς).
- 9) Απόστολος Παπαναστασίου (με χρήματα του ανιέρη της Εκκλησίας της Παναγιάς).
- 10) Μιχαήλ Κολοκύθας (επί σειρά ετών από το 1914-1925) έστειλε μέσω Κοινότητας βοήθημα σε φτωχούς χωριανούς.
- 11) Σπυρίδων Μπίλιος (άφησε στην Κοινότητα 7 μετοχές Τράπεζας Ελλάδος το έτος 1965).
- 12) Κωνσταντίνος Λιάπης (άφησε τα 21/32 ακινήτου έκταση 486 τ.μ. στη Ξάνθη το έτος 1967).
- 13) Κωνσταντίνος Γκωλέτσας (άφησε κτηριακό συγκρότημα εκτάσεως 1860 τ.μ. στα Ιωάννενα το 1992 και 3.000.000 για την ύδρευση του χωριού).
- 14) Φρίξος Τζόβας (το 1992 1.000.000 στη μνήμη του υιού του Αναστασίου).

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΑΡΙΣΤΗ

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ:

— Στον ΑΡΗ ΣΥΚΙΩΤΗ, γιό του Σταύρου για τους γάμους του, θερμά συγχαρητήρια.

Χρ. Ζαρόπουλος (Αυστραλία)

ΣΥΛΛΥΠΗΤΗΡΙΑ:

Για το θάνατο του αγαπητού ΑΛΕΚΟΥ ΖΩΗ και της ΕΛΕΝΗΣ ΓΑΡΟΥ, τα θερμά μου συλλυπητήρια στους δικούς τους.

Χρ. Ζαρόπουλος (Αυστραλία)

ΘΑΝΑΤΟΙ:

— Πέθανε και κηδεύτηκε στο Σίδνεϋ της Αυστραλίας ο Βασίλης Ζωρδούμης, γιός του Γιώργου και της Ασηρλίας Ζωρδούμη από την Αρίστη.

— Την 1/10 πέθανε και κηδεύτηκε στην Αρίστη ο Πολυχρόνης Κ. Ζήσης. Η Αρίστη στερήθηκε έναν πολύπειρο και συνεπή «μάστορα» για όλες τις δουλειές. Κι έφυγε μόλις 63 χρονών.

— Πριν ακόμα σαραντίσει ο Πολυχρόνης, στις 26/10 πέθανε και ο γιός του Θεόδωρος, 30 ετών.

— Στις 20 Οκτωβρίου πέθανε στο Πειραιά και κηδεύτηκε στο χωριό του την Αρτσίστα, ο ΑΛΕΚΟΣ ΖΩΗΣ 71 χρόνων, ιδιωτ. υπάλληλος και για πολλά χρόνια διαιτητής ποδοσφαίρου Α' κατηγορίας.

Την κηδεία του εκτός των συγχωριανών του παρακολούθησε πλήθος φίλων από τα Γιάννενα και τα γύρω χωριά, γιατί ο Αλέκος ήταν αγαπητός σε όλους για το ήθος και την καλοσύνη του.

Το «ΖΑΓΟΡΙ μας» του οποίου ήταν συνδρομητής, συλλυπείται την οικογένειά του, τον αδερφό του Γιάννη Ζώη, συνεργάτη και συμπαράστατή του περιοδικού μας και όλους τους συγγενείς του.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα του χωριού του, που τόσο αγαπούσε.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Ευχαριστούμε πολύ όσους μας συμπαράσταθηκαν στο πένθος της θείας μας Μερόπης Γκρουίδου.

Οικ. Στεφάνου Γεωργίου
Ανδρονίκη Γκρουίδου

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Συγχαρητήρια στην αγαπημένη μας ανεψιά Βικτωρία Γ. Ανθοπούλου, που στις 29/10/92 ορκίστηκε και πήρε το πτυχίο της ΑΣΟΕΕ (ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ) της ευχόμεθα καλή σταδιοδρομία.

Πανδώρα Ανθοπούλου
Σοφία Βατζιά Ανθοπούλου

ΤΡΙΣΤΕΝΟ:

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ:

Σήμερα την 31 Οκτωβρίου 1992 και ώραν 6 1/2 απογευματινήν, έγινε το Μυστήριο του Γάμου εις την Αι-Βαρβάρα Πατισίων Αθηνών της Δ/δος Αλεξάνδρας Κατσιώτη μετά του κ. Οδυσσέα Μοσχούτη. Ευχαριστούμε θερμά όλους τους προσκεκλημένους συγγενείς Τριστενιώτες και φίλους.

Οικ. Γεωργίου Κατσιώτη
ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ
ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ:

— Ο Μιχάλης και η Βάσω Γκίτσα, βάπτισαν το Σεπτέμβρη στη Μονή Δουραχάνης τον πρωτότοκο γιό τους. Ανάδοχος ο Τίμος Καραμέτσος που του χάρισε το όνομα του παππού του Αγησίλαου. Στους ευτυχείς γονείς ευχόμαστε να τους ζήσει.

«Το ΖΑΓΟΡΙ μας» — Στην εκκλησία της Αγ. Μαρίας Ιωαννίνων, έγιναν στις 18.10.92 τα βαπτίσματα του χαριτωμένου αγοριού της Αφροδίτης και Κώστα Κωστούλα, εγγονού της Γαλάτειας Καμάλη-Τσακαλογιάννη από τους Ασπραγγέλους.

Τ' όνομα αυτού, που το δώρισε η γλυκύτατη με ευγενικιά νουνά του Ρένα Δήμου, Χρήστος — από τον παππού του γνωστού βιοτέχνη μεταλλικών επίπλων.

Γεννήθηκε με τους ιδεωδιστικούς οικογενειακούς οίανούς στις 8.5.92. Ας είναι λοιπόν εξίσου ευοίωνοι και ειρηνικοί και οι ατραποί της κοινωνικής τους εξέλιξης.

ΘΑΝΑΤΟΙ:

Απεδήμησαν αιφνίδια οι χωριανοί μας Σταύρος Παπαποστόλου κρεοπώλης και Χριστόδουλος Παπάζογλου συν/χος του

Ι.Κ.Α., ετών 67 και 77 αντίστοιχα. Την κηδεία τους παρακολούθησαν χωριανοί, φίλοι και πλήθος ζαγορίσιοι, τιμώντας το χαρακτήρα, τη φιλήσυχη συμπεριφορά και το ήθος τους. Ας είναι ελαφρύ το χώμα που τους σκέπασε.

ΚΗΠΟΙ:

ΘΑΝΑΤΟΙ:

Πέθανε στην Αθήνα και κηδεύτηκε στο χωριό μας ο αγαπητός μας Χρηστάκης Μπούκης, γιός του Χάρη και της Τερέζας Μπούκη κι εγγονός του αγαπητού μας φίλου και Προέδρου του Εκπολιτιστικού Συλλόγου Κήπων η «ΜΠΑΓΙΑ» Τάκη Καραπέτση.

Ο Χρηστάκης μας που στα 18 χρόνια του άφησε τον μάταιο τούτο κόσμο, δημιούργησε ένα μεγάλο κενό στο χωριό που πολύ είχε αγαπήσει και πολύ αγαπήθηκε από μικρούς και μεγάλους και κάθε δρομάκι του χωριού μας είναι συνδεδεμένο με την παρουσία του και την αγνή ψυχούλα του.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα του χωριού που τον σκεπάζει και ο μεγάλος Θεός ας δώσει παρηγοριά στους γονείς και στον παππού του.

Γ. Τ.

ΕΛΑΤΗ

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ:

— Την αγαπητή μας Κλαίρη Αλεξίου Βέλλη, που πήρε το πτυχίο Αγγλικής Φιλολογίας, συγχαίρουμε και της ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία και επιτυχίες στη ζωή της.

Οικογένεια Λευτέρη Παπαθανασίου
Κλαίρη Αλεξίου Βέλλη που πήρε το πτυχίο Αγγλικής Φιλολογίας.

— Θερμά συγχαρητήρια στον Γεώργιο Θεόφιλου Βακάλη που πήρε το Μπατσελόρ πτυχίο προγραμματισμού κομπιούτερ.

Ο Εξωραϊστικός Σύλλογος τους εύχεται καλή σταδιοδρομία.

ΚΑΤΩ ΣΟΥΔΕΝΑ

ΘΑΝΑΤΟΙ:

— Πέθανε στο Άμστερνταμ της Ολλανδίας όπου ήταν μόνιμα εγκατεστημένος ο Κάτω Σουδενιώτης πλοίαρχος του Εμπορικού Ναυτικού Ντίνος Γ. Θεοδωρίδης σε ηλικία 78 ετών.

«Το ΖΑΓΟΡΙ μας, του οποίου ήταν συνδρομητής από την έκδο-

σή του, συλλυπείται τους δικούς του.

— Πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα όπου διέμενε η Νίτσα Μάλιου-Τσατσόπουλου, 75 ετών, χήρα του αειμνήστου Σπύρου Τσατσόπουλου επιβεωρητού Σ.Ε.

«Το ΖΑΓΟΡΙ μας» συλλυπείται τους δικούς της.

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

— Στην αγαπημένη μας ανεψιά Ανίκη Δισμαντίου που αρραβωνιάστηκε με τον λατρευτό της καρδιά της Μιχάλη Μουστάκη από την Αθήνα, ευχόμαστε καλή στέφανα.

Σπύρος-Ιππολύτη
Καπελλίδη

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Στον ανεψιό μας Θωμά Γιαννόπουλο που πήρε το πτυχίο φυσικοχημικής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία.

Σπύρος-Ιππολύτη
Καπελλίδη

ΛΑΪΣΤΑ

ΘΑΝΑΤΟΙ

Στις 24 Σεπτεμβρίου πέθανε σε ηλικία 84 ετών η Μαρία Μ. Τζαμπούρα.

Η κηδεία έγινε την επομένη, 25 του μηνός. Οι νύφες, τα παιδιά της και όλο το χωριό την ξεπροβόδισαν ως την τελευταία κατοικία. Όλους τους ευχαριστούμε. Ελαφρύ το χώμα που τη σκεπάζει.

ΚΑΠΕΣΟΒΟ

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ:

Απ' το ιστορικό και παραδοσιακό Καπέσοβο, ο Οδυσσέας Τόλογλου, φιλόλογος, φροντιστής και πρόεδρος της Κοινότητας, εκπόρθησε το σχορό της Μονεμβασιάς κι αρραβωνιάστηκε με την Ιωάννα Αργυράκη, φιλόλογο. Μιάς και θα παντρευτούν γρήγορα, ας είναι μακρύς ο δρόμος της ευτυχίας.

Οικογ. Αποστόλου Ντιναλέξη
ΠΑΠΙΓΚΟ

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ:

Ο Κώστας Οδυσσέα Σκούρης από το Πάπιγκο και η Ελένη Ρούμκου από τη Θεσσαλονίκη έδωσαν αμοιβαία υπόσχεση γάμου.

Θερμά συγχαρητήρια και καλά στέφανα.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

ΔΙΔΑΧΕΙΡΙΣΗ:

1. Βαζώνας Βασίλειος
2. Βαζώνας Κώστας
3. Γιαννάκης Ευριπίδης
4. Θεόδωρος Σάββας
5. Κυριακή Κάλυ
6. Νικολάκης Γιάννης
7. Οικονομίου Κώστας
8. Τζόβας Βασίλειος
9. Τζόβας Φρίξος
10. Τσαουσής Λεωνίδας

- α) Επιταγές - Εμβόσματα: ΘΑΝΑΣΗΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΑΝΗΣ
- β) Η καταβολή συνδρομών - εισφορών: ιδιοχρήτως και στη διεύθυνση: Μυροπολείο Κ. ΚΥΡΙΑΖΗ Λόρδου Βύσσωνος 21 (κ. Τούλα Παύλα)
- γ) Κατώτερη ετήσια συνδρομή δρχ. 2.000

«ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Ιδρυτής: ΚΙΜΩΝ ΚΥΡΙΑΖΗΣ

★

Ιδιοκτήτης - Εκδότης:

ΙΣΤΟΡΙΚΗ και
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ (ΙΑΕΖ)

Σίνα 4 454 45 ΙΩΑΝΝΙΝΑ
Τηλ. 79286 - 74.000

Υπεύθυνος για το Νόμο:

ΑΠΟΣΤ. Κ. ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ

Πρόεδρος Ι.Λ.Ε.Ζ.

Ν. Ζέρβα 2 - Ιωάννινα
Τηλ. 30170

★

Υπεύθυνος Ύλης:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΖΙΟΒΑΣ
Αργυρινών 16 - ΙΩΑΝΝΙΝΑ
Τηλ. 27.105

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΕΙΣΦΟΡΑ

10.000

Μαρτίνη-Μαλετισίδη Χρυσούλα

5.000

Βασδέκη Ολυμπία
Βελιόπουλος Αλέκος
Κανισπάθης Φώτιος
Κράλιος Κων/νος
Σπηλιωτοπούλου Τίνα

3.000

Δούζμπης Ευθύμιος
Μητσιάδη Ελένη
Μητσιάδης Ιωάννης
Φραγκούλης Θεοφάνης

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ

Θα δημοσιεύονται διαφημίσεις μόνο για επιχειρήσεις και δραστηριότητες, που λειτουργούν μέσα στο χώρο του Ζαγορίου.
Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΞΕΝΩΝΑΣ

ΠΑΡΘΕΝΩΝ

**ΡΕΣΤΩΡΑΝ - ΜΠΑΡ
ΒΑΣ. ΖΑΡΚΑΔΑΣ**

Μονοδένδρι Ζαγορίου
Τηλ.: 063-61.205 - 61.265
0651-29.755 - 20.990

Η ΑΥΑΤΙ

ΚΩΣΤΑΣ

ΓΚΛΙΝΑΒΟΣ

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ
ΕΜΠΟΡΙΚΗ Α.Ε.
ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ ΖΑΓΟΡΙΟΥ
ΤΗΛ. (0653) 81.301
ΤΗΛ. ΑΘΗΝΩΝ (01) 6531.862

ΑΓΝΑΝΤΙ

Παραδοσιακό σπίτι στο
φαράγγι του Βίκου
ΞΑΝΘΟΥΛΑ
ΚΑΤΣΙΚΟΠΟΥΛΟΥ
Μικρό Πάπιγκο Ζαγορίου -
Γιάννενα τηλ. 0653-41.123
Ιαπέτου 29, 113 64 Αθήνα
τηλ. 01-8673.259

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

Για την εκπλήρωση των σκοπών του περιοδικού «Το ΖΑΓΟΡΙ μας»:

— Ο κ. Κλέαρχος Πελλένης, στη μνήμη του Τάσιου Τζιόβα, δρχ. 3.000.
— Η κ. Αγνή Γκζίκη-Σκουζού, στη μνήμη της μητέρας της Βιργινίας Γκζίκη, δρχ. 20.000.

Η Σ.Ε. ευχαριστεί θερμά

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ

Προσφορές για τις ανάγκες του Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου Ελαφτόπου:

	Δρχ.
Αλκμήνη Αθανασιάδη-Ευφροσύνη Βράνιαλη	5.000
Πηνελόπη Βερτοδούλου-Σολωμού	5.000
Έλλη Μίσιου	5.000
Ελένη Καρπούζη στη μνήμη των εξαδέλφων της Βασιλείου και Μενελάου Γκράτζιου, της μητέρας της Ευνομίας και του συζύγου της Διονυσίου Καρπούζη	5.000
Χαριτίνη Γκουγιάννου στη μνήμη της μητέρας της Πανωραίας Μεν. Γκουγιάννου	5.000
Πανωραία Μεν. Γκράτζιου στη μνήμη του πατρός της Μενελάου Γκράτζιου	5.000
Μαίρη Μεν. Γκράτζιου στη μνήμη του συζύγου της Μενελάου Γκράτζιου	5.000
Βασίλειος Χριστοδ. Ζινδριλής στη μνήμη της μητέρας του Ευρυάνθης Χριστοδ. Ζινδριλή	5.000
Αγλαΐα Βλαστού στη μνήμη Σπυρίδωνα Χρ. Καμάρα	2.000
Οι παρακάτω οικογένειες αντί στεφάνου στη μνήμη Κων/τίνου Γκέλμπα	
Οικογένεια Φωτίου Γκέλμπα	10.000
" Κων/τίνου Λιάγκα	10.000
" Δημητρίου και Προκοπίου Γκογιάννου	5.000
" Ιωσήφ Γκογιάννου	3.000
" Αποστόλου Γκογιάννου	2.000

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί.

ΔΩΡΕΕΣ ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ

— Ο Ιατρός Ιωάννης Κ. Βακόλας προσέφερε εις τον Ιερό Ναό Άγιον Δημήτριον Κοινότητος Φραγκάδων το ποσό των 10.000 δραχμών εις μνήμην της Ιφιγένειας Παπαθεοδώρου.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή τον ευχαριστεί θερμά.

— Η Αλεξάνδρα Πατεράκη στη μνήμη της Αθηνάς Χατζηγιάννη πρόσφερε στον Ιερό Ναό Αγίου Αθανασίου Μονοδενδρίου 15.000 δραχμές.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί θερμότατα.

ΠΕΤΡΑ:

Ευχαριστήριο:

— Το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο του Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου Πέτρας Ζαγορίου Ιωαννίνων ευχαριστεί θερμά την Ριζάρειο Σχολή γιατί με τις επιχορηγήσεις της για την αποπεράτωση του Ιερού Ναού και την ανακαίνιση του κωδωνοστασίου του συνετέλεσε και εβοήθησε τα μέγιστα στην διατήρηση των παραδοσιακών αυτών ιερών κτιρίων.

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ - ΔΩΡΕΕΣ - ΕΛΑΤΗ:

— Ο κ. Αλέξιος Βέλλης πρόσφερε 15.000 δρχ. στον Ιερό Ναό Αγ. Γεωργίου Ελάτης.

— Η κ. Όλγα Αυγουστίνου πρόσφερε στη μνήμη του πατρός της Χρυσόστομου Γεωργιάδη το ποσό των 170.000 δρχ. για Αγιογραφία Παντοκράτορα.

— Η κ. Μιράντα Γεωργιάδου πρόσφερε στην εκκλησία Αγ. Γεωργίου Ελάτης μια σόμπα καυσόξυλων αξίας 35.000 δρχ.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή τους ευχαριστεί.

— Ο κ. Κούπαρης Κίμων πρόσφερε στον Σύλλογο 50.000 δρχ. για ενίσχυσή του.

Το Δ.Σ. του Συλλόγου τον ευχαριστεί.

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ: Το Κοινοτικό Συμβούλιο Ασπραγγέλων ευχαριστεί την Χρόνη Αριστεά για το ποσό των 50.000 χιλιάδων δραχμών στη μνήμη του ανεψιού της Τζιόβα Αναστασίου.

ΨΗΦΙΣΜΑ

Το Κοινοτικό Συμβούλιο Ασπραγγέλων μόλις πληροφορήθηκε την κατάθεση του ενός εκατομμυρίου (1.000.000) δρχ. από τον συγχωριανό μας Φοίβο Τζιόβα στη μνήμη του αξέχαστου γιού του Αναστασίου Τζιόβα, συνήλθε σε συνεδρίαση σήμερα την 14η Νοεμβρίου 1992 με θέμα συζήτηση «έκφραση ευγνωμοσύνης».

Κατ' αυτή εξήρθη η προσωπικότητα του αείμνηστου Τάσου, η αγάπη για το χωριό του την οποία εξέφραζε ποικιλοτρόπως και αποφάσισε τα ακόλουθα:

- 1) Να δώσει το όνομα του αείμνηστου Αναστασίου Τζιόβα σε δρόμο του χωριού.
- 2) Να τον ανακηρύξει ευεργέτη της Κοινότητας.
- 3) Να εκφράσει τη βαθύτατη ευγνωμοσύνη και ευχαριστίες του Κοινοτικού Συμβουλίου στους γονείς του και τ' αδελφία του.
- 4) Να δημοσιευθεί το ψήφισμα στον τύπο των Ιωαννίνων.

Ασπραγγέλοι 14.11.1992

Ο Πρόεδρος της Κοινότητας

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

6.000

Δραγατίδου Ανδρομάχη

5.000

Γκζίκη-Σκουζού Αγνή

4.000

Μανθόπουλος Κων/νος
Μπότσιου-Σαχρόνη Σούλα

Παπαστεργίου Σοφία
Φούρκας Μάνθος

2.000

Βακάρος Κίμων
Ζαρκάδας Βασίλειος
Καράλης Παναγιώτης
Μαντζιάρης Εμμανουήλ
Μουδόπουλος Νεοκλής
Μπούλτης Στέργιος
Νιτσόπουλος Στέφανος
Νούλης Χρυσόστομος
Οικονόμου Ιωάννης
Ρούκα-Κορτζή Ελένη
Στεργιοπούλου Ξενία
Τοπάλη Νίκη
Τραγουλιάς Ανδρέας
Τσιμής Β. Γεώργιος

1.500

Πανταζή Βασιλική
Στούπης Ιωάννης

ΣΤΗΛΗ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑΣ

κ. Αικατερίνη Σίγκα:
WORCESTER - U.S.A.

— Ευχαριστούμε για την επιστολή και τα καλά σας λόγια. Νομίζουμε πως κάναμε μνεία και στο βιβλίο του πατέρα σας, το οποίο όμως ακόμη δεν πήραμε (αν το στείλατε όπως γράφετε).
— Το περιμένουμε και θα γράψουμε και πάλι.

Η Σ. Ε.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Ο μοναδικός τρόπος φίλοι αναγνώστες για την απρόσκοπτη έκδοση του περιοδικού μας είναι η συνδρομή σας. Γι' αυτό μην ξεχνάτε να την στέλνετε έγκαιρα.
Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ